

K r á t k a

# mluvnica maďarská

pre

slovenskú mládež hlavných škôl,

sostavená podľa methody

Dra F. Ahna

od

A. H.

*1864. február 10. Bratislava*  
Náleri školy re. Vrevucké.

Daroval

*J. Kallina*  
Inžektor

*J. Kallina*

1864

V B. Bystrici,

tiskom Filipa Macholda

1862.

REVÍZIA

1976

U

Signatúra

Čís. pr.

8577

Čís. inv.

1916/119

Knižnica štátneho pedagogického ústavu v Bratislave

# I. Čiastka.

## Vyslovovania hlások.

- A a**, vyslovuje sa jako slovenskô a v: zahrada, ku príkladu: *ublak*, oblok; *balra*, na levo.
- Á á**, jako slov. á v: sláva, k. p. *háboru*, vojna.
- B b**, jako slov. b v: Bystrica, k. p. *bor*, vino.
- Cs cs**, jako slov. č v: čelo, k. p. *ács* tesár.
- Cz cz**, jako slov. c v: církev, k. p. *czitrom*, citrón.
- D d**, jako slov. d v: dom, k. p. *drága*, drahý.
- E e**, jako slov. e v: jeden, k. p. *fekete*, čierny.
- É é**, vyslovuje sa predĺžene hlásom mezi e a í stojacím k. p. *tél*, zima.
- F f**, jako slov. f vo: farár, k. p. *fehér*, biely.
- G g**, jako slov. g v: gamba, k. p. *galamb*, holub.
- Gy gy**, jako slov. d v: ďaleko, k. p. *ágy*, postel.
- H h**, jako slov. h v: hrob, k. p. *hold*, mesiac.
- I i**, jako slov. i v: izba, k. p. *hit* viera.
- I í**, jako slov. í v: sídlo, k. p. *írni*, písať.
- J j**, jako slov. j v: jama, k. p. *jámbor*, nábožný.
- K k**, jako slov. k v: kuchyňa, k. p. *kérelem*, prosba.
- L l**, jako slov. l v: loj, k. p. *láb*, noha.
- Ly ly**, jako slov. l v: lútosť, k. p. *hely*, miesto.
- M m**, jako slov. m v: mráz, k. p. *ma*, dnes.
- N n**, jako slov. n v: noha, k. p. *nadrág*, nohavice.
- Ny ny**, jako slov. ñ v: haňba, k. p. *nyár*, leto.
- O o**, jako slov. o v: olovo, k. p. *homlok*, čelo.
- Ó ó**, jako slov. ó v: ohó, k. p. *gólya*, čáp.
- Ö ö**, s dvoma téčkami sa vyslovuje jako nemeckô krátko ö v: *Hölle*, k. p. *öröm*, radosť.

Ö ö, s dvoma čiarkami jako nemeckô dlhô ö v:  
König, k. p. *kő*, kameň.

P p, jako slov. p v: papier, k. p. *péntek*, piatok.

R r, jako slov. r v: ráno, k. p. *rák*, rak.

S s, jako slov. š v: šata, k. p. *sas*, orol.

Sz sz, jako slov. s v: pes, k. p. *szó*, slovo.

T t, jako slov. t v: tráva, k. p. *toll*, pero.

Ty ty, jako slov. t v: temeno, k. p. *tyúk*, sliepka.

U u, jako slov. u v: udica, k. p. *kutya*, pes.

Ú ú, jako slov. ú v: úkol, k. p. *kút*, studna.

Ü ü, jako nemeckô ostrô ü v: üppig, k. p. *ünnep*,  
sviatok.

Ű ű, jako nemeckô dlhô ű v: Mühe, k. p. *tűz*, oheň.

V v, jako slov. v vo: voda, k. p. *vak*, slepý.

Z z, jako slov. z v: zámok, k. p. *zöld*, zelený.

Zs zs, jako slov. ž v: život, k. p. *zsir*, masť.

Ds ds, skoro jako slov. dž v: hádzem, k. p. *dsida*,  
kopija, *findsa*, šalka.

Dz dz, jako slov. dz v: núdza, k. p. *mudzag*, špagát.

### Podelenia maďarských samohlások.

Maďarské samohlásky podľa zvuku sú:

1. Hlboké lebo hrubé (*vastag*): a, á, o, ó, u, ú.
2. Vysoké lebo tenké (*vékony*): e, ö, ő, ü, ű.
3. Strednie (*közép hangzók*): é, í, í.

Pravidlo. Podľa tohoto podelenia sa aj slová v maďarskej reči na hlboké a vysoké rozdelujú, a síce bez ohľadu na spoluhlásky; k. p. *Úr*, pán; *útca*, ulica; *asztal*, stôl; *fazék*, hrniec; sú hlboké slová; — *ember*, človek; *könyv*, kniha; *erény*, čnosť; *idő*, čas, sú vysoké.

Pri premenách obzvlášte sklonovania, hlboké hlásky si hlboké, vysoké si vysoké, strednie si ale už hlboké už vysoké hlásky pridružujú; k. p. *ház*, dom, *házak* nie *házek*; *ember*, človek, *emberek* nie *emberok* a t. d.



## §. 1.

*Az, a, ten, ta, to.*  
*az atya, otec.*  
*az anya, matka.*  
*a gyermek, dieťa.*  
*fiu, chlapec.*  
*leányka, dievčatko.*  
*ifju, mladík.*  
*hajadon lebo szüz,*  
*panna.*  
*férfi, muž.*  
*nő, žena.*  
*úr, pán.*

*leány, dcéra.*  
*nagyatya, starý otec.*  
*nagyanya, stará matka.*  
*unoka, vnuk.*  
*bátya, starší brat.*  
*öcse, mladší brat.*  
*néne, staršia sestra.*  
*hug, mladšia sestra.*  
*fivér lebo testvér, brat.*  
*növér, sestra.*  
*asszony, pani.*

Pravidlo. Čleň *az a*, potrebuje sa bez rozdielu na rod. Pred samohláskami sa kladie: *az*, pred spoluhláskami: *a*; k. p. *az anya, a fiu*.

## Činnosti osôb.

*beszél, hovorí.*  
*páncsol, rozkazuje.*  
*int, napomína.*  
*olvás, číta.*  
*kérdez, spytuje sa.*  
*mutat, ukazuje.*  
*dolgozik, pracuje.*  
*rajzol, kreslí.*  
*szalad, fut, beží.*  
*ír, píše.*  
*számol, ráta.*

*megérkezik, prichádza.*  
*hoz, prináša.*  
*fenyeged, hrozí sa.*  
*főz, varí.*  
*vezet, vodí.*  
*fekszik, leží.*  
*kér, proší.*  
*imádkozik, modlí sa.*  
*énekel, spieva.*  
*és, a; csak, len.*  
*de, ale; nem, nie; is, aj.*

Otec hovorí. Matka sa spytuje. Chlapec číta. Otec rozkazuje a matka napomína. Dieťa sa spytuje. Dievča pracuje a panna ukazuje. Muž prináša. Žena varí. Pán sa hrozí. Pani prichádza. Dcéra varí. Starý otec leží. Stará matka sa modlí. Vnuk proší. Starší brat kreslí a mladší brat spieva. Brat beží. Staršia sestra píše. Mladšia sestra ráta. Sestra nie len ráta, ale aj píše.

## Vlastnosti osôb.

*Jó*, dobrý, a, ô.  
*rosz*, zlý.  
*vidam*, veselý.  
*szomorú*, smutný.  
*szorgalmas*, pilný.  
*rest*, lenivý.  
*kegyes*, laskavý.  
*udvari*, zdvorilý.  
*pizskos*, špinavý.  
*fiatal*, mladý.  
*öreg*, starý.  
*munkás*, pracovitý.  
*tiszta*, čistotný.  
*nagyon* lebo *igen*, veľmi  
 lebo velmo.

*gazdag*, bohatý.  
*jámber*, nábožný.  
*szegény*, chudobný.  
*egészséges*, zdravý.  
*beteg*, nemocný.  
*engedékeny*, ustupný.  
*gyöngé*, slabý.  
*erős*, silný.  
*kövér*, tučný.  
*sovány*, chudý.  
*haragos*, hnevlivý.  
*most*, teraz.  
*igen is*, ano.

Dobrý otec. Laskavý starý otec. Veľmi dobrá matka. Zlý dieťa. Veselý chlapec. Smutná dievča. Pilný mladík. Bohatá panna. Lenivý muž. Pracovitá žena. Starý pán. Zdvorilá pani. Ustupná dcéra. Nemocný starý otec a stará matka. Pracovitý a nábožný vnuk. Mladý a silný starší brat. Veľmi lenivý mladší brat. Čistotná sestra a veľmi špinavý brat. Hnevlivý vnuk a ustupný mladík.

Dobrý otec napomína. Laskavá matka napomína a ukazuje. Nábožná dieťa sa modlí. Veselý chlapec spieva. Smutná dievča prichádza. Pilný mladík ráta. Nábožná panna sa modlí. Lenivý muž leží. Pracovitá žena varí. Starý pán prosí. Zdvorilá pani prináša. Silný a tučný brat pracuje. Veľmi lenivá sestra hovorí. Čistotná sestra varí. Špinavý brat píše. Hnevlivý vnuk sa hrozí a rozkazuje. Pilný chlapec nie len číta, ale aj píše. Teraz sa modlí dobrá dieťa.

## §. 3.

## Domáce a školnie veci.

*Asztal*, stôl.  
*szék*, stolec.  
*pamlag*, pohovka.  
*íróasztal*, písací stôl.  
*ruha* - *szechrény*, šatník.  
*fejérrukaszechrény*, prádelník  
*ágy*, postel.  
*gyertyatartó*, svietnik.  
*kulcs*, kľuč.  
*kép*, obraz.  
*tükör*, zrkadlo.  
*óra*, hodiny.  
*kefe*, kefa; *ecset*, štetka.  
*függöny*, záclona.  
*esernyő*, dáštnik.  
*zsámoly*, podnožka.

*pökcésze*, pluvátka.  
*zongora*, fortepiáno.  
*olló*, nožnice.  
*írka*, písanka.  
*tintatartó*, kalamár.  
*porzótartó*, posypátka.  
*tollkés*, perorizok.  
*írón*, tužka.  
*vonalzó*, linonár.  
*könyv*, kniha.  
*tábla*, tabula.  
*papíros*, papier.  
*tinta*, atrament.  
*kréta*, krieda.  
*pad*, lavica.

## Vlastnosti vecí.

*Magas*, vysoký, á, ô.  
*nagy*, veľký.  
*kis*, \*) *kicsiny*, malý.  
*gyönyörű*, utešený.  
*vastag*, hrubý.  
*vékony*, tenký.  
*olcsó*, lacný.  
*új*, nový.  
*szükséges*, potrebný.  
*drága*, drahý.  
*könnyű*, ľahký.  
*keskeny*, úzky.  
*hosszú*, dlhý.  
*széles*, široký.

*nehéz*, ťažký.  
*fekete*, čierny.  
*fehér*, biely.  
*vörös*, červený.  
*kék*, modrý.  
*sárga*, žltý.  
*zöld*, zelený.  
*alacsony*, nížky.  
*szegletes*, rohatý.  
*gömbölyű*, okrúhlý.  
*rövid*, krátky.  
*lehet*, môže byť.  
*vagy*, neb, aneb, leho.  
*mindig*, vždy.

\*) Prídavné slovo *kis* sa kladie pred podstatné meno k. p. *kis fiu*; za podstatným menom ale musí *kicsiny* státi, k. p. *a fiu kicsiny*.

Pravidlo. Spojna „je”, *van*, /sa v maďarskej reči vynecháva, a povie sa k. p. Otec je dobrý, *az atya jó*. Stolec je drahý, *a szép drága*.

Stól je malý a okruhly. Stolec je nový. Pohovka je nová a veľká. Písací-stól je drahý, ale utešený. Šatník je lacný, prádelník ale veľmi drahý. Postel je ťažká. Svetník je žltý. Klúč je hrubý, ale môže byť aj tenký. Obraz je veľmi pekný. Zrkadlo je utešenô a nie drahô. Hodiny sú veľké. Kefa je nová. Záclona je biela a ľahká. Dáštnik je modrý. Podnožka je nízka. Pluvátko je potrebnô. Fortepiáno je drahô. Nožnice sú krátke. Písanka je červená, biela, modrá, žltá lebo zelená. Kalamár je ťažký a nízky. Posypátko je malô a ľahkô. Pero je potrebnô. Perorízok môže byť malý, neb veľký, lacný neb drahý. Tužka je dlhá neb krátka. Linonár je dlhý a rohatý. Kniha je nová a potrebná. Tabula je čierna a ťažká. Papier je vždy potrebný. Atrament je čierny. Krieda je biela. Lavica môže byť dlhá neb krátka, široká neb úzka. Len dobrá kniha môže byť pekná a užitočná.

### Čiastky izby a vlastnosti.

*Szoba*, izba.  
*fal*, stena.  
*ablak*, oblok.  
*padozat*, podlaha.  
*padlás*, poval.  
*nyitott*, *nyilt*, otvorený.  
*meleg*, teplý.  
*festett*, malovaný.

*ajtó*, dvere.  
*kőfal*, múr.  
*kályha*, pec lebo kachle.  
*világos*, svetlý.  
*sötét*, tmavý.  
*bezárt*, zatvorený.  
*hideg*, studený.  
*azért*, preto.

Čistá izba je zdravá. Malovaná stena je veľmi pekná. Oblok je malý, preto je izba tmavá. Veľká izba nemôže byť vždy pekná. Len zavrená izba môže byť teplá. Oblok je široký a otvorený. Múr je hrubý a preto aj veľmi silný. Pec je veľmi teplá. Studená pec nemôže byť teplá. Podlaha je úzka, ale dlhá. Poval je okruhly a malovaný.

## §. 4.

<i>Atyám</i> lebo <i>az én atyám</i> , môj otec.	
<i>kertem</i> lebo <i>az én kertem</i> , moja zahrada.	
<i>enyim</i> lebo <i>az enyim</i> , môj, moja, moje.	
<i>ház</i> , dom.	<i>csaknem</i> , skoro.
<i>akar</i> , chce.	<i>de</i> , ale.
<i>lenni</i> , byť.	<i>én, já; te, ty.</i>
<i>nemcsak</i> , nie len.	<i>ő, ou, ona, ono.</i>

Pravidlo. Prisvojováce miestomená: „môj, tvôj, jeho,” spájajú sa v maďarčině s podstatným menom. Môj, moja, moje sa pri hlbokých na spoluhlásku vychádzajúcich slovách skrz *am* neb *om*, pri vysoko znejúcich ale s koncovkou *em* neb *öm* vyslovujú. Ku slovám, ktoré končia so samohláskou, prikladá sa *m* a samohláska sa predlžuje; k. p. *Anyá*, matka; *anyám*, moja matka.

Môj otec je pracovitý a dobrý. Môj brat je veľmi pilný. Moja sestra je nie len veľmi pilná, ale aj poslušná. Moja kniha je nie len pekná, ale aj veľmi užitočná. Môj vnuk nechce pracovitým byť. Môj starý otec je vždy laskavý a nábožný. Moja zahrada je pekná a užitočná. Moja dobrá matka je vždy nábožná a zdvorilá. Môj dom je veľmi veľký, ale moja zahrada je veľmi malá. Moja izba je veľká a svetlá. Môj svietnik je drahý.

<i>Házad</i> , tvôj dom.	<i>ravasz</i> , falošný.
<i>gyermeked</i> , tvoje dieťa.	<i>ravaszabb</i> , falošnejší.
<i>atyád</i> , tvôj otec.	<i>legravaszabb</i> , najfalošnejší.
<i>asztalod</i> , tvôj stôl.	<i>szép</i> , pekný.
<i>tied</i> , neb <i>ú tied</i> , tvôj, tvoja, tvoje.	<i>szebb</i> , peknejší.
<i>ember</i> , človek.	<i>legszebb</i> , najpeknejší.
<i>mint</i> , jako, nežli.	<i>nagyobb</i> , väčší.
<i>sok</i> , mnoho.	<i>legnagyobb</i> , najväčší.
<i>sokkal</i> , o mnoho.	<i>jobb</i> , lepší.
	<i>legjobb</i> , najlepší.

*kisebb*, menší.  
*legkisebb*, najmenší.  
*hasznos*, užitočný.

*hasznosabb*, užitočnejší.  
*leghasznosabb*, najužitočnejší.

Pravidlo 1) Druhá osoba prisvojovacieho miestomena „tvôj, tvoja, tvoje“ sa pri hlbokých na spoluhlásku vychádzajúcich slovách pridaním koncovky *ad, od*; k. p. *ház, ház-ad*, tvôj dom; *bot, palica; bot-od*, tvoja palica; pri vysokých slovách ale skrz *ed* neb *öd* vyslovuje; k. p. *kert* zahrada; *kert-ed*, tvoja zahrada; *kör, kruh; kör-öd*, tvôj kruh. Slová ale ktoré sa končia na samohlásku, dostávajú koncovku *d*, a samohláska sa predžuje, k. p. *anya, anyá-d*, tvoja matka; *óra, hodina; órá-d*, tvoje hodiny; *kefe, kefé-d*, tvoja kefa.

Pravidlo 2). Druhý stupeň prídavných slov sa tvorí pridaním koncovky *abb, ebb*; len *nagy*, veľký, prijíma *obb*. Keď ale prídavné slovo vychádza na samohlásku vtedy „a,“ „e“ pred „bb“ sa obyčajne vynecháva, pritom sa ale krátka koncovka predžuje.

Tretí stupeň sa vždy tvorí z druhého, s predložením slabiky „leg“ k. p. *gyöngé, gyöngébb*, slabší, *leggyöngébb*, najslabší; *drága, drágább*, drahší, *legdrágább*, najdrahší.

Moja zahrada je väčšia, ako tvoja; ale tvoja zahrada je o mnoho krajšia. Tvôj brat je o mnoho menší, nežli moja sestra. Tvôj otec je lepší, ako môj. Tvoja kniha je krajšia nežli moja. Tvôj vnuk chce väčší byť, ako môj starší brat. Tvoja kniha je nie len najkrajšia, ale aj najužitočnejšia. Môj obraz je krajší a väčší ako tvôj. Moja izba je svetlá a preto je krajšia. Moje fortepiáno je o mnoho krajšie, ako tvoje. Tvôj písací stôl je menší a môj je najmenší. Ty si falošný, tvoja mladšia sestra je falošnejšia, ale môj brat je najfalošnejší. Môj dom je skoro väčší, ako tvôj. Tvôj brat je dobrý a pilný chlapec.

## Odev a obuv.

Ruha, odev.  
*kalap*, klobúk.  
*sapka*, čiapka.  
*ing*, košela.  
*nyakravaló*, šatka na hrdlo.  
*mellény*, vesta.  
*köntös*, kabát.  
*köpönyeg*, kepeň.

*ködmön*, kožuch.  
*nadrág*, nohavice.  
*czipő*, črievica.  
*keztyű*, rukavica.  
*harisnya*, punčucha lebo  
 štrumpla.  
*csizma*, čižma.  
*az övé*, jeho.

*Fivéremnek*, môjho brata.  
*fivérednek*, tvôjho brata.  
*fivérének*, jeho brata.  
*atyja* lebo *az ő atyja*, je-  
 ho, jej otec.  
*atyámnak*, môjho otca.  
*anyja*, jeho, jej matka.  
*anyámnak*, mojej matky.

*könyve*, jeho, jej kniha.  
*kertje*, jeho, jej zahrada.  
*anyának*, matky.  
*könyvnek*, knihy.  
*barát*, priateľ.  
*barátom*, môj priateľ.  
*barátomnak*, môjho pria-  
 tela.

Pravidlo. Tretia osoba „jeho,” „jej” sa pri hlbokoznejúcich, na spoluhlásku vychádzajúcich slovách dodaním koncovky „a,” k. p. *ház*, dom; *ház-a*, jeho dom; pri vysokoznejúcich ale slovách koncovkou „e” tvorí; - k. p. *könyv*, *könyv-e*, jeho kniha; keď sa ale slovo končí na samohlásku, dostáva koncovku „ja, je”; k. p. *unoka*, *unokája*, jeho vnuk; *kefe*, *kefé-je*, jeho kefa.

Sú však i nektoré na spoluhlásku vychádzajúce slová, ktoré pre ľubozvučnosť v tejto osobe *ja je*, dostávajú, k. p. *kard*, meč, *kard-ja*; *kert*, *kert-je* a t. d.

*Barátomnak* (lebo *barátom*) *kalapja új és igen szép. Atyámnak ruhája szép, de drága is. Fivéremnek könyve tiszta is hasznos. Nadrágom szebb és drágább mint a tied. Nyakravalóm sokkal szebb és nagyobb mint az övé. Az én barátom igen jámbor és szorgalmas. Sapkám szebb mint a tied. Fivérednek sapkája új. Az én ingem sok-*

kaľ tisztabb mint az övé. Anyódnak nyakravalója gyönyörű. Barátomnak kertje nemcsak szép de hasznos is. Barátomnak mellénye és köntöse drágább mint a te köpönyeged. Kődmőne szebb mint nadrágod. Anyódnak kezttyűje és harisnyája fehér, de az enyím fekete. Czipőm sokkal szebb és tisztabb mint a csizsmám.

### Vzor privlastnovácich padov.

Majitol a majetok v jednotném počte.

Ház-am, mój dom.	kalap-om, mój klobúk.
ház-ad, tvőj dom.	kalap-od, tvőj klobúk.
ház-a, jeho, jej dom.	kalap-ja, jeho, jej klobúk.
Könyo-em, moja kniha.	Kert-em, moja zahrada.
könyo-ed, tvoja kniha.	kert-ed, tvoja zahrada.
könyo-e, jeho, jej kniha.	kert-je, jeho, jej zahrada.

Pravidlo. Končovka „nak, nek” pri slovách, ktoré majetok znamenajú, sa obyčajne vynechávajú; k. p. *Unokám-nak atyja*, alebo *unokám atyja*, mójho vnuka otec.

Isten, Boh.	ha, jestli.
végetlen, nekonečný.	olly, tak.
sógor, švager.	boldog, blahoslavený.
gyakran, často.	elégedett, spokojný.
nagybátya, ujčok.	hűség, vernosť.
a ki, kdo.	ravaszság, falošnosť.
akkor, vtedy.	jóság, dobrota.
mert, lebo.	szorgalom, pilnosť.

Nábožnosť tvojej matky je veľiká. Vernosť mójho priateľa je pekná. Dobrota Božia je nekonečná. Lenivý človek není vždy bohatý, ale lenivý človek môže veľmi chudobný byť. Mójho ujčoka dohrota je tak veľiká, jako tvoja. Kdo je vždy



nábožný, ten je spokojný. Vtedy môže človek byť šťastný, jestli je spokojný. Falošnosť tvôjho švagra je špatná. Jestli chudobný je spokojný, vtedy je šťastný; lebo len spokojný človek je šťastný. Falošný človek je často bohatý, ale nemôže byť šťastný.

## §. 6.

*Várni*, čakať.  
*állni*, stáť.  
*járni*, chodiť.  
*látni*, videť.  
*írni*, písať.  
*sírni*, plakať.  
*tanulni*, učiť sa.  
*dobni*, házať.

*tenni*, činiť.  
*csinálni*, robiť.  
*kapálni*, kopať.  
*szolgálni*, slúžiť.  
*találni*, najst'.  
*tanítani*, vyučovať.  
*tudni*, vedieť.  
*bezárni*, zatvoriť.

Pravidlo. Neurčitý spôsob maďarských časoslôv sa vždy na slabiku „ni“ končí; ktorú obyčajne „a“ lebo „e“ predchádza; vynechajúc toto ni (*ani*, *eni*) obdržíme kmeň časoslova, ktorý je vždy tretia osoba prítomného času oznamovacieho spôsobu, k. p. *áll-ni*, *áll*, on stojí; *tanít-ani*, *tanít*, on vyučuje; (výmienky činia nepravidelnie časoslová).

Z tretej osoby sa tvoria všetky osoby a síce pri hlbokých slovách v prvej osobe jednotného počtu sa ku kmeňu dodáva koncovka „ok“ k. p. *vár*, *vár-ok*, čakám; v druhej osobe „sz“ k. p. *vár-sz*, čakáš. V prvej osobe množného počtu „unk“ k. p. *vár-unk*, čakáme; v druhej osobe „tok“ k. p. *vár-tok*, čakáte; v tretej osobe „nak“ k. p. *vár-nak*, čakajú.

## Oznamovací spôsob.

## Prítomný čas.

*Én vár-ok*, ja čakám.

*te vár-sz*, ty čakáš.

*ő vár*, on, ona, ono čaká.

*mi vár-unk*, my čakáme.

*ti vár-tok*, vy čakáte.

*ők vár-nak*, ony čakajú.

Én írok. A gyermek ír. Mi látunk. Nagyatyám vár. Te tanulsz. A rossz fiú dob. A szorgalmas unoka tanít. Ők járnak. Ti csináltok. Mi látunk. Te is látsz? Mi sírunk. Ők nem sírnak. Én tanítok. Te is tanítsz? Ti sírtok, és mi szolgálunk. Az emberek kapálnak. Néném lát, de ők is látanak. A jó fiú mindig tanul, de a rossz fiú nem akar tanulni. Ti írtok és számoltok, de mi is írunk és számolunk. Ők találnak. Mi bezárunk. Te dobsz, de ők is dobnak.

My píšeme. Vy plačete. Otec vyučnje a dieťa sa učí. My vyučujeme a oni sa učia. Vnuk beží a my stojíme. Mladší brat kreslí a vy píšete. Žena kopá a vy zatvárate. Čo robí pán? Pani chodí a plače. Dievča pracuje a ty slúžiš. Vy rátate a sa učíte, my teraz píšeme. Otec stojí a my čakáme. Kdo sa neučí, ten nevie, kdo sa učí, ten vie. Vy sa učíte, kreslíte, píšete, my ale kopáme a slúžime.

Verni, bíť.

beszélni, hovoriť.

építeni, budovať.

dicsérni, chváliť.

vezetni, vodiť.

énekelni, spievať.

kérni, prosiť.

Verek, bijem.

ver-sz, biješ.

ver, bije.

Küld-ök, posielam.

küld-sz (esz), posieláš.

küld, posielá.

küldeni, posielat.

örülni, radovať sa.

ülni, sedieť.

szépen, pekne.

miért, prečo.

ott, tam.

itt, tu.

ver-ünk, bijeme.

ver-ték, bijete.

ver-nek, bijú.

küld-ünk, posielame.

küld-tök (ötök), posielate.

küld-nek (enek), posielajú.

Pravidlo. Pri vysokých časoslovách k prvej osobe sa dodáva koncovka „ek, ök,” k. p. *kér, kér-ek, prosím; örül, örül-ök, radujem sa;* k druhej osobe koncovka „sz” k. p. *kér-sz, prosíš; örül-sz, raduješ sa;* k prvej osobe množného počtu sa dodáva koncovka „ünk” k. p. *kér-ünk, prosíme; örül-ünk, radujeme sa;* druhá osoba dostáva koncovku „tek, tök” k. p. *kér-tek, prosíte; örül-tök, radujete sa;* tretia osoba koncovku „nek” k. p. *kér-nek, prosia; örül-nek, radujú sa.*

*Barátom nagyon örül. A kis gyermek tanul. Nőtestvérem gyakran beszél, de te is beszélsz. Ha ti beszéltek, akkor mi is beszélünk. Leányom most énekel, ti is szépen énekeltek. Ők építenek. Mi szépen énekelünk, de ők nem énekelnek. Te is építesz? (lebo építesz?) Mi dicséruünk, de ők is dicsérnek. Te nagyon dicsérsz, de én-nem dicsérek.*

Pravidlo. Kde viac spoluhlások, ktoré po sebe nasledujú, vyslovovania tvrdô činia, tam sa medzi kmeň a koncovku „a, e, neb ö” vkladá; k. p. *épét-e-tek, küld-ö-tek, küld-e-nek.*

Ty pekne spievaš, aj moja mladšia sestra veľmi pekne spieva. Otec buduje. Prečo nehovoríte? My hovoríme, ale starý otec nehovorí. Vnuk chce chváliť, ale my nechválime. Oni tam hovoria, a my tu spievame. Pilný chlapec sa tam učí. Malá sestra pekne prosí. Aj já pekne prosím. Prečo ~~íráns?~~ Preto, lebo neviem. Tu sa učíme, píšeme,

Pomerkovanie. Časoslová, v ktorých dve „i” po sebe nasledujú, sa časujú podľa vzoru hlbokých časoslov k. p. *ír, írok; sír, sírok a t. d.*

## Rozliční remeselníci a jejich zaměstnání.

*Asztalos*, stolár.  
*asztalos-ok*, stolári.  
*mesterember*, lebo *kézmű-  
ves*, remeselník.  
*mesterember-ek*, remeselníci.  
*pék*, lebo *sütő*, pekár.  
*cukrász*, cukrář.  
*szabó*, krajčír.  
*szabó-k*, krajčírí.  
*esztergályos*, tokár.  
*varga*, švec.  
*csizmadia*, čizmár.  
*timár*, remenár.  
*lakatos*, zámečník.  
*takács*, tkáč.  
*pintér*, debnár.  
*nyerges*, sedlár.  
*szappanos*, sapúník, lebo  
 mydlár.  
*serfőző*, pivovarčí.  
*bognár*, kolár.  
*kötélgártó*, provazník.

*kovács*, kováč.  
*bádogos*, klampiar.  
*rézműves*, kollár.  
*kalapos*, klobučník.  
*szűcs*, grznár.  
*üveges*, sklenár.  
*órás*, hodinár.  
*aranyműves*, zlatník.  
*fazekas*, hrnčiar.  
*posztós*, súkeník.  
*mészáros*, mäsiar.  
*molnár*, mlynár.  
*ács*, tesár.  
*kömvés*, murár.  
*könyvkötő*, knihár.  
*könyvnyomtató*, knihtlačitel  
*kéményseprő*, kochniar,  
 lebo kominár.  
*szakács*, kuchár.  
*kereskedő*, kupec.  
*kertész*, zahradník.  
*vadász*, myslivec.

Pravidlo. Prvý pád množného počtu dostává po sa-  
 mohláskách koncovku „k“ po spoluhláskách ale „ok,  
 ek, ök.“

Stolár je remeselník. Pekár, cukrář, súkeník  
 a remeselníci. Tokári, ševci, čizmári a remenári  
 sú remeselníci. Zámečníci, kováči, klampiarí, ko-  
 tlári a klobučníci sú potrební remeselníci. Grznár  
 je tak užitočný, jako sklenár. Sklenár je skoro  
 potrebnejší, jako zlatník. Hrnčiarí, súkeníci, tesári,  
 murári, tkáči a kolári sú veľmi potrební remeselníci.  
 Mlynári, debnári, sedlári, pivovarčovia a provaz-  
 níci sú nielen potrební, ale aj pracovití remeselníci.

Knihári sú potrební; ale knihtiskári sú potrebnejší. Kochári, kuchári, zahradníci a vyslívci nie sú tak veľmi potrební.

Mit? čo?

dolgoznak, pracujú.  
 eladni lebo árulni, predávať.  
 faragni, vyrezávať.  
 furni, vrtáť.  
 gyalolni, hobľovať.  
 gyakorolni, cvičiť.  
 gyúrni, miesiť.  
 szabni, strihať.  
 fejelni, podšívať.  
 izlelni, košťovať.  
 kecerni, miechať.  
 mérni, merať.  
 nyerni, zyskať.  
 örölni, (örl) mleť.  
 szegezni, pribíjať.  
 sikárolni, politirovať.  
 ragasztani, slepovať.

sajtolni, prešovať.  
 sütni, piecť.  
 forgatni, točiť.  
 varrni, šiť.  
 elkészíteni; vyhotoviť.  
 kovácsolni, kovať.  
 ványolni, valchovať.  
 jobbitani, opravovať.  
 szőni (c), tkať.  
 vésni, dlabáť.  
 alakítani, utvoroť.  
 hasítani, štiepať.  
 fűrészelni, píliť.  
 olvasztani, rozpúšťať.  
 önteni, slievať.  
 megvasalni, okúvať.  
 fejteni, párať.

Zlatník rozpúšťa a slieva. Hrnčiar tvoruje. Pekári miesa a pečú. Kupci a cukrári predávajú. Stolári politirujú. Kolári pila a štiepajú. Čo robia krajčírí a ševci? merajú, strihajú a šijú. Čizmári a remenári šijú. Zámečníci, klampiári a kováči kujú, okúvajú, slievajú a pribíjajú. Klobučníci valchujú a vyhotovujú. Kuchári pečú, miechajú a košťujú. Sklenári vyrezávajú a predávajú. Čo robia hodinári? Opravujú a vyhotovujú. Súkeníci a tkáči tkajú. Mlynári melú. Murári a tesári dlabú a budú. Nie len remeselníci ale i kupci zyskajú.

*Látom*, lát ho.  
*látod*, vidis ho.  
*látja*, vidí ho.  
*hallom*, slyším ho.  
*hallod*, slyšíš ho.  
*hallja*, slyší ho.  
*szeretem*, milujem ho, alebo rád ho mám.  
*szereted*, miluješ, alebo rád ho máš.  
*szereti*, miluje, alebo rád ho má.  
*a gyermeket*, dieťa (koho?)  
*a könyvet*, knihu.  
*könyvét*, jeho knihu.  
*a fiút*, chlapca.  
*soha*, *sohasem*, nikdy.

*láthatlan*, neviditeľný.  
*atyának*, otca, neb otcovi.  
 (čie? komu?)  
*az atyát*, otca.  
*atyámnak*, môjho otca,  
 môjmu otcovi.  
*atyámat*, môjho otca. koňo?  
*háznak*, tomu domu, toho domu.  
*a házat*, dom (IV. pád).  
*házamat*, môj dom.  
*házadat*, tvôj dom.  
*házát*, jeho dom.  
*kertnek*, zahrady (čí, čoho?) alebo zahradě,  
 (čomu?)  
*a kertet*, zahradu.

Pravidlo. V druhom a tretom páde maďarských podstatných mien sa dodáva k prvému pádu jednotného a množného počtu koncovka „*nak*, *nek*“ k. p. *oskola*, škola; *oskolá-nak*, školy; *oskolá-nak*, škole; (čomu?) *oskolák*, školy (m. p.); *oskolák-nak*, škol; *oskolák-nak*, školám.

Štvrtý pád jak v jednotnom tak v množnom počte sa s koncovkou „*t*“ vyjadruje; k. p. *az atya*, *atyá-t*, otca; *atyák*, otcovia; *atyák-at*, otcov (koho?); *könyv*, *könyv-et*, knihu; *könyvek*, *könyvek-et*, knihy (IV. pád).

*Szeretem az anyát és az atyát. Te is szereted a fiút? Látom anyámat és atyámat. Könyvemet nagyon szeretem. Az Istent nem látom mert láthatlan. A szabó ruhát varr. Atyádnak kalapja sokkal nagyobb és drágább mint az enyim. Anyád ruháját látom, de kalapodat nem látom. Ravasz embert soha sem szeretek, de a jó embert nagyon szeretem. Vonalzód sokkal jobb, mint az övé. Én a szegény embert mindig szeretem. nagyon sze-*

reti a szegény gyermeket, Hallok bátyát. Te is hallod a nénét. Látok egy rossz gyermeket. Látod a gyermeket és kertemet? Én látom a kéményseprőt és a kőművest.

## §. 9.

Vár-om, čakám ho.

vár-od, čakás ho.

vár-ja, čaká ho.

ver-em, bijem ho.

ver-ed, biješ ho.

ver-i, bije ho.

küld-öm, posielam ho.

küld-öd, posielaš ho.

küld-i, posiela ho.

vár-juk, čakáme ho.

vár-játok, čakáte ho.

vár-ják, čakajú ho.

ver-jük, bijeme ho.

ver-itek, bijete ho.

ver-ik, bijú ho.

küld-jük, posielame ho.

küld-itek, posielate ho.

küld-ik, posielajú ho.

Pravidlo. Činné časoslová v maďarskej reči majú dve formy neurčitú a určitú. Forma neurčitá sa potrebuje, keď štvrtý pád s neurčítym členom „egy“ (jeden), alebo bez člena v reči stojí. k. p. *Látok egy embert*, alebo *látok embert*, vidím človeka.

Určitá forma ale sa potrebuje; keď pred štvrtým pádom určitý člen „az, a“ stojí. k. p. *Látom a könyvet és az atyát*. Vidím (tú) knihu a otca. Tiež, keď sa objekt štvrtého pádu osobným miestomenom „öt, ötöt“ ho, „aszt, ezt“ to, toto; alebo privlastnovácim podstatným menom vyjadruje. k. p. *Látom öt, ötöt*, vidím ho; *aszt látom*, to vidím; *ezt látom*, toto vidím; *anyámat, atyádat és unakáját látom*, moju matku, tvôjho otca a jeho vnuka vidím.

Portéka, tovar.

zene, hudba.

leccke, lekcia.

nekem, mne lebo mī.

öt, ötöt, jeho lebo ho, ja.

egy, jeden, a, o.

Peknú hudbu slyším. My tiež slyšíme (tú) peknú hudbu. Vidím jedného nábožného chlapca Krajčí šije môj kabát. Môj brat sa učí. Učíš

tvoju lekciju? Teraz sa ju neučím. Kupci predávajú pekný tovar. Stolár vyhotovuje tvôj stôl a môj šatník. Já čakám matku. Já ju nečakám. Vy čakáte môjho priateľa? Teraz ho nečakáme. Prečo ho nečakáte? Sestra opravuje moju košelu a tvôj lajblík. Čo robí tvoja mladšia sestra? Ona šije. Tvôj ujčok mi posielal jednu knihu. Otec bije dieťa, lebo je zlô. Prečo bijete toho chlapca? Já milujem tvôjho brata, lebo je pilný a ústupný. Nábožný človek je vždy spokojný. Tu užitočnú knihu dám môjmu staršiemu bratovi. Lenivého chlapca neradi máme. Tvoju matku vždy rád mám, lebo je veľmi zdvorilá a láskavá.

*Péter*, Peter. *Karl*  
*János*, Ján.  
*Károly*, Karol.  
*fa*, strom.  
*alma*, jablko.  
*szilva*, slivka.  
*cseresnye*, čerešňa.  
*körtve*, hruška.  
*levél*, list.  
*levelet*, list (IV. pad).  
*kenyér*, chlieb.  
*kenyeret*, chlieb (IV. pad).

*látni*, vidieť.  
*kapni*, dostať.  
*becsülni*, vážiť si.  
*ma*, dnes; *még*, ešte;  
*már*, už.  
*tól*, od toho, tej (po hlbokých).  
*től*, od toho, tej (po vysokých).  
*Jánostól*, od Jána.  
*Pétértől*, od Petra.

*Péter nagyon örül. Gyermeknek is nagyon örülnek. Mi is gyakran örülünk. Látjátok a kertet? Látjuk. Látok egy szép és magas fát. Jánostól almát és Pétertől cseresnyét kapok. Ma könyveket kapok a tanítóktól. János nagyon szereti és becsüli a tanítót. Növérém szereti a képeket. Károlyt még látjuk, de Jánost már nem. Ma tollakat és könyveket kapunk a tanítótól. Tollat és tollkést kérek az atyámtól. Atyádtól kapom a szép kalapot. Ma írok atyámnak egy hosszú levelet. Én is írom a levelet.*



My vidíme (tú) zahradu a stromy. Deti dostanú od Jána obrazy. Já milujem stromy a obrazy. Já rád mám jablká, ale hrušky nie. Vážiš-li si tvôjho učiteľa? Já nie len si ho vážim, ale ho aj veľmi milujem. Učiteľ rád má Jána a váži si ho. Aj ja ho rád mám a veľmi si ho vážim. Od môjho otca dostávam chlieb a od matky dobrô jablko. Já rád mám peknú zahradu. Už vidím tvôjho otca a jeho matku. On môjho otca ešte nevidí, ale Karol ho už vidí. Dnes malujem ten pekný obraz. Čo maluje tvôj brat? On maluje veliký a pekný dom. Prečo nemaluje tvoja sestra ten nádherný obraz? Preto, lebo nechce.

## §. 10.

*Olvás - om*, čítam ho.  
*olvás - od*, čítaš ho.  
*olvás - sa*, číta ho.

*olvás - suk*, čítame ho.  
*olvás - sátok*, čítate ho.  
*olvás - sák*, čítajú ho.

*Keres - em*, hladám ho.  
*keres - ed*, hladáš ho.  
*keres - i*, hladá ho.

*keres - sük*, hladáme ho.  
*keres - itek*, hladáte ho.  
*keres - ik*, hladajú ho.

Pravidlo. Keď kmeň časoslóva sa na spoluhlásku „s, sz, z,” končí, ta sa všade tam zdvojí, kde by malo „j” privedenô byť; k. p. *olvassa* miesto *olvasja*.

*Hold*, mesiac.  
*víz*, voda.  
*csillag*, hviezda.  
*virág*, kvet.  
*pénz*, peniaz.  
*kés*, nôž.  
*leves*, poljevka.  
*nézni*, hľadieť, pozeráť.  
*felelni*, odpovedať.  
*vissz*, nesie.  
*igaz*, opravdivý.

*őszinte*, dúverný.  
*halandó*, smrteľný.  
*minden*, každý, všetci.  
*bor*, víno.  
*ser*, pivo.  
*hús*, maso.  
*András*, Ondrej.  
*Lajos*, Ludvik.  
*szedni*, zbierať.  
*sajnálni*, lutovať.  
*és pedig*, a sice.

idegen, cuzý.  
ban, ben, v (vnútr).  
ba, be, do.

ból, ből, zo, z.  
újság, novína.

Bátyámat keresem. Egy idegen embert keresünk. Most Jánost keresem, mi is őt keressük. A fiúk cseresnyét keresnek. Az atya keresi a gyermekeket. Tudsz-e újságot? Nem tudom. Könyveket néztek? Mi a képeket nézzük. A gyermekek virágokat szednek a kertben. A leánykák szedik a virágokat. Virágokat hozok a kertből. Szobából kertbe visszük a virágokat. Péter könyveket keres a szobában. Bátyám festi a képeket. Atyám házat vesz, és néném veszi a kertet. Tollakat és kést adok Andrásnak. Az almát Lajosnak adom. A szegények pénzt kapnak a gazdagoktól. Nagyon szeretem Lajost és Pétert. Nővérem vizet és bort hoz. Leányom hozza a levest. Becsüljük az igaz és őszinte barátokat. Minden ember halandó. Szeretem a jó levest és a jó húst. Én igen sajnálom a szegény embereket. Barátomtól kést kapok. Nem ismerem az idegen embert.

## §. 11.

Az ember jó, človek je dobrý.  
az emberek jók, ľudia sú dobrí.  
a gyermekek kicsinyek, deti sú malé.  
Sándor, Aleksander.  
sajt, syr.  
vaj, maslo.  
bor, korenia.  
mustár, horčica.  
tigris, tiger.  
oroslán, lev.

macska, mačka, lebo kočka.  
kecske, koza.  
disznó, sviňa.  
medve, medved.  
farkas, vlk.  
állat, zvierá.  
rózsa, ruža.  
hova, kam?  
ez az, ez a, ezen; tento, táto, toto.  
ezek az, ezek a, ezen;  
tyto, tieto.  
holnap, zajtra.

*bárány*, jahňa.  
*juh*, ovca.  
*kutya*, pes.  
*szelid*, krotký.  
*kegyetlen*, ukrutný.

*nemes*, šlechtný.  
*hűséges*, verný.  
*vad*, divoký.  
*posztó*, súkno.

**Pravidlo.** Stojí-li prídavnô slovo pred podstatným menom v maďarskej reči: zostane nezmenenô; keď ale stojí po podstatnom mene, rídi sa podľa neho; k. p. *A szeléd kutyák, a kutyák szelédek*, psi sú krotký.

Radi máme pilných chlapcov a dievčata. Malý stôl a malé stolce hladáme. Aleksander dostane nový kabát. Všetci ľudia sú smrteľní. Kúpim pekného koňa (lovat). My si veľmi vážime toho dobrého učiteľa a milujeme dobré deti. Hladáme verného a opravdivého priateľa. Dostanem od Ludvika obrazy a síce veľmi pekné. Chlapci sú veľmi pilní. Nie všetci priatelia sú dôverní. Vy čítate pekné knihy. Tento pes je verný. Týchto psi sú veľmi verní. Mačky sú užitočné ale falošné. Levi sú šlechtní, ale tigri a medvedi sú veľmi ukrutní. Toto súkno je belastô a toto zelenô. Týchto ruže sú červené. Toto maslo je dobrô, ale tento sýr je zlý. Nerád mám silnô korenia a horčicu. Ovce, jahnenec, kozy a svine sú užitečné zvierata. Kam nesiete tie kvety? Do izby.

**Pravidlo.** Podstatnô meno spojenô s miestomenom „ez“ má obyčajně čleň „az, a“ pred sebou; a preto „ez“ koncovky podstatného mena prijíma; „ezen“ ale zostáva nezmeniteľnô; k. p. *Ezek az emberek*, týchto ľudia. *Ezeket az embereket*, týchto ľudí.

24 04

212

-110.

S. R.

Jan

Údy

tela

Údy tela.

Test., telo.  
 fej, hlava.  
 haj, vlasy.  
 fejtető, teineiro.  
 arcz, oblyčaj.  
 homlok, čelo.  
 szem, oko.  
 szemöld, obočia.  
 orr, nos.  
 pofa, lice.  
 száj, ústa.  
 ajak, gamba.  
 alsó, spodný, á, ô.  
 felső, vrchný, á, ô.  
 áll (szakáll), brada.  
 kettő, dva.  
 három, tri.  
 munka, práca.  
 fi, syn.  
 fáj, bolí.  
 gyomor, žalúdok.

öt, pet.  
 sok, mnoho.  
 halanték, sluch.  
 jobb, pravý, á, ô.  
 bal, ľavý, ô.  
 fül, ucho.  
 kar, rameno.  
 kéz (kezek), ruha, ruky.  
 láb, noha.  
 nyelv, jazyk.  
 fog, zub.  
 nyak, krk.  
 mell, prsia.  
 hát, chrbát.  
 has, brucho.  
 könyök, lakeť.  
 ujj, prst.  
 térd, koleno.  
 sark, päta.  
 köröm, nehet.  
 szív, srdce.

nekem van óráim, mám hodiny.  
 neked van órád, máš hodiny.  
 neki van órája, má hodiny.  
 nekem nincs óráim, nemám hodiny.  
 nekem sincs óráim, já tiež nemám hodiny.

Pravidlo. Pri „van a nincs” stoja vždy prisvojo-  
 váce slová s koncovkami, ktoré majetok ukazujú; k. p.  
 Van házam, mám dom; van pénzed? máš peniaze? nincs  
 pénzem, nemám peniaze.

Nekem sok munkám van. Tollam van, de toll-  
 késem nincs. Papirosom sincs. Neki két fia s három  
 leánya van. Atyámnak igen szép kertje van. Nincs  
 jó tollad és papirosod? A fiúnak erős és egészsé-  
 ges teste van. Minden embernek csak egy feje, sok

haja, egy fejtetője, egy arcza, egy homloka, két szeme, két szemöldje, egy orra, két posája és egy szája van. A felső ajakod sokkal nagyobb mint az alsó. Van-e sok hajad? Neked jobb és bal halanté kod van. Neki nemcsak jó füle, hanem jó szeme is van. Bátyámnak igen gyöngye nyaka van, de háta igen erős. A kezek olly szükségesek mint lábak. Bal kéz nem olly hasznos, mint a jobb kéz. Nekem sok rossz fogam van, neki egy jó foga sincs. Sógoromnak erős nyaka és melle van. Ha az ember egészséges, akkor nyelve tiszta. Atyádnak szíve jobb is lehet. Öt ujjja és öt körme van. Térdem és sarkom fáj.

Pravidlo. Se slovy „sok, mnoho; több, viacej; kevés, málo; minden, všeci; elég, dost; néhány, niekoľko;” jako i s ostatnými počtuými menami, ktoré množstvo znamenajú, stojí podstatnô meno v jednotnom počte; k. p. Több ember, viac ľudí; kevés pénz, málo peňazí.

Van, jest, má.  
vannak, sú, majú.  
voltam, bol som.  
megyek, idem.  
ment, išjou.  
mentek, išli.  
tegnap, včera.  
erényes, čnostný, á, ô.  
hol, kde.

oskola, škola.  
város, mesto.  
falu, dedina.  
falusi, dedinský, á, ô.  
élet, život.  
láttam, videl som.  
kellemes, príjemný, á, ô.  
néhány, niekoľko.

Tegnap igen szép városban voltam, hol magas házakat és gazdag embereket láttam. Nagy városokban is vannak szegény emberek. A falusi élet gyakran igen kellemes. Holnap iskolába megyek. Nővérem a városba ment. Atyám csak a falusi életet szereti. Hol van a te könyved? Csak az

erényes és jámbor élet lehet kellemes. Fivérem kertjében sohasem voltam. Tegnap igen szép faluban voltam. A városokban elég ember és sok ház van. Bátyámnak több könyvet adok, mint húgomnak. Én több gyermeket láttam mint te. Nem minden ember szereti az erényt. Anyámnak igen kevés pénze van. Barátomnak néhány kertje és elég könyve van.

G. S. 13.

Kié ez a könyv? Cia je táto kniha, neb komu prislúcha táto kniha?

Ez a könyv a gyermeke, táto kniha je dieřata, neb prislúcha dieřatu.

Ez a könyv a gyermekeké, táto kniha je detř, neb prislúcha detom.

Kiéri ezek a könyvek? Cie sú tieto knihy, neb komu prislúchajú tieto knihy?

Ezek a könyvek a gyermekei, a gyermekekéi, tieto knihy sú dieřata, neb prislúchajú detom.

Pravidlo. Slovo „prisluchať” sa v maďarskej reči v jednotnom počte s koncovkou „é” v množnom ale počte s koncovkou „éi” vyslovuje.



Kié ez a könyv? Ez a könyv a tanítóé a tanítóké. Kiéri ezen kertek? Ezen kertek a tanítóéi, a tanítókéi. Kié ez a ruha? Jánosé. Kiéri ezen szép képek? Lajoséi. Kié ez a kis fiu? Péteré. Ez a köntös nem a barátomé; mert az fekete volt. Ezen nadrág és mellény Sándoré. Kiéri ezen új ruhák? Ezen új ruhák szabóéi és szabókéi. Kié ez az órá? Károlyé. A juhok és kecskék Andráséi. Ez a magas ház mézszárosé. A vargáé sokkal nagyobb mint a kőművesé.

## §. 14.

Ló, kôň;	lovak, koňa; (IV. p.)	lovak, kone.
szó, slovo;	szavat, slovo;	szavak, slova.
tó, rybník;	tavat, rybník;	tavak, rybníky.
kő, kameň;	követ, kameň;	kövek, kamene.
fű, tráva;	füvet, trávú;	füvek, trávy.
hó, sneh;	havat, sneh;	havak, snehy.

Pravidlo. Nektore jednoslabičnie slová vychádzajúce na samohlásku, túto v IV. páde a množnom počte skrácujú a z částky ju tiež zmenujú; pred koncovkou ale „v“ vkladajú; k. p. *Ló, lovat,lovak.*

Háziállat, domáco zvierá.	gyémánt, diamant
Magyarország, Uhorsko.	paraszt, sedliak.
drágakő, drahý kameň.	derék, driečny.
különféle, rozdílné.	értelmű, rozumet

*Nem értem a szavakat. Ezen szavak nem világosak. Atyámtól egy lovat kapok. A vizekben és a tavakban is vannak a halak. Látod-e a tavat? Igen is látom. Szorgalmas parasztok füvet hoznak. A leánykák már hozzák a füvet. Szereted a havat? A gyermekek köveket dobnak a kertbe. A kutyák és a macskák nem olly hasznos állatok, mint a lovak. Magyarországon vannak derék lovak, sok drága kő és hasznos füvek. A gyémántok igen drágakövek.*

## §. 15.

Kéz, ruha.	Kenyér, chlieb.
kezet, ruku.	légy, mucha.
kezek, ruky.	levél, list.
egér, myš.	madár, pták.
elég, dost.	nyár, leto.
gyökér, koren.	szél, vietor.
jég, lad.	tehén, kráva.
kanál, ližica.	szamár, osel.

tej, mlieko.  
 tél, zima.  
 kevés, málo.  
 veréb, vrabeo.  
 alkalmatlan, obtížný.  
 okos, opatrný, múdry.  
 használni, potrebovať.  
 vett, vzal, kúpil.

külömbőség, rozdiel.  
 úr, pán.  
 ezüst, striebro.  
 ártalmas, škodlivý.  
 más, iný.  
 között, medzi.  
 vitt, niesol.  
 inkább, radšej.

Pravidlo. Pri mnohých slovách sa samohláska poslednej, kmenovej slabiky v IV. páde a v množnom počte skrácuje; k. p. *tehen*, *tehenet*, *tehenek*; *egér*, *egeret*, *egerek*.

Sok ember a nyarat szereti, mások a telet. A gyermekek szeretik a tejet. Janos levelet ír. Az urak kenyeret és pést adnak a szegényeknek. A lovak, tehenek és szamarak hasznos állatok. A verebék és az egerek ártalmas állatok. Vízet és kenyeret hozunk, de nem eleget, hanem igen keveset. Nézek szép madárkákat a kertben. Sándornak kést és kanalat adok. A jeget is tudják az emberek használni. A gyökerek igen hasznosak. Az egerek nagyon félnek a macskáktól. A tehenek sok tejet adnak. Aranyművesek ezüsből kanalakat készítenek. A legyek nagyon alkalmatlan állatok. A nyarat inkább szeretem mint a telet. Atyám igen szép tehenet vett. A lovak és tehenek között nagy a különbség. Ő egy könyvet vitt a szobába.

## §. 16.

Ökör, vol.  
 ökröt, vola.  
 ökrök, voli.  
 fájdalom, bolasť.  
 engedelem, dovolenia.  
 dolog, vec.  
 étel, jedlo.

cukor, cukor.  
 eper, jahoda.  
 haszon, užitok.  
 majom, opica.  
 kerülni, vyhybovať.  
 retek, retkovka.  
 selyem, hodbáb.



titok, tajemstvo.  
torony, veža.  
tükör, zrkadlo.  
vászon, plátno.  
vétel, hriech.

nyugalom, odpočinok.  
fáradt, ustaty.  
kiván, žiada, píta.  
érezni, citíť.

Pravidlo. Mnohé slová v IV. páde a v množnom počte vynechávajú poslednú kmenovú písmenu (ö, o, e), k. p. dolog, dolgót, dolgok; ökör, ökröt, ökrök; éték, étket, étkek.

*Zárban*

Bátyám igen nagy fájdalmat érez, de én is érzem a fájdalmat. Atyám egy ökröt és egy tehenet akar venni. A szelek igen nagy hasznot hoznak. Nagybátyám epret és czukrot szeret. Lajos hozza a selymet és a vásznot. Nénem jó étkeket vitt a kertbe. Nem igen szeretem a retket és a sajtót de a kenyeret és a húst nagyon szeretem. Ezek a tornyok nagyon magasak és erősek. A kereskedő szép tükröt vett. Szeretem a majmokat nézni. Fáradt test mindig nyugalmat kíván. A jámbor ember kerüli a vétket. Érzitek-e a meleget? Nagyon.

S. 17.

### Minulý čas.

Várt-am, čakal som.  
várt-ál, čakal si.  
várt, čakal.

várt-unk, čakali sme.  
várt-atok, čakali ste.  
várt-ak, čakali.

várt-am, čakal som ho.  
várt-ad, čakal si ho.  
várt-a, čakal ho.

várt-uk, čakali sme ho.  
várt-átok, čakali ste ho.  
várt-ák, čakali ho.

Vert-em, bili som.  
vert-él, bili si.  
vert, bili.

vert-ünk, bili sme.  
vert-etek, bili ste.  
vert-ek, bili.

*vert - em*, bil som ho.  
*vert - ed*, bil si ho.  
*vert - e*, bil ho.

*Küldött - em*, poslal som.  
*küldött - él*, poslal si.  
*küldött*, poslal.

*küldött - em*, poslal som ho.  
*küldött - ed*, poslal si ho.  
*küldött - e*, poslal ho.

*vert - ük*, bili sme ho.  
*vert - étek*, bili ste ho.  
*vert - ék*, bili ho.

*küldött - ünk*, poslali sme.  
*küldött - etek*, poslali ste.  
*küldött - ek*, poslali.

*küldött - ük*, poslali sme ho.  
*küldött - étek*, poslali ste ho.  
*küldött - ék*, poslali ho.

Pravidlo. Keď kmeň časoslov sa na „j, l, ly, n, ny, r“ končí, vtedy sa v minulém čase všade len „t“ privešuje; po iných písmenách sa musí „o, ö, e“ vložiť, a „t“ sa zdvojuje; toto sa ale stáva jedine v tretej osobe jednotného počtu; k. p. *tartani*, držať; *tartott*, držal; *segített*, pomáhal; *sütött*, pekol.

*Látogatni*, navštevovať.  
*tanácsolni*, radiť.  
*fölemelni*, pozdvihovať.  
*fizetni*, platiť.  
*mellyeket*, ktoré.  
*fi*, syn.  
*mező*, pole.  
*rét*, lúka.

*útca*, ulica.  
*reggel*, ráno.  
*estve*, večer.  
*színház*, divadlo.  
*templom*, kostol.  
*n, on, en, ön*, na.  
*az asztalon*, na stole.  
*a réten*, na lúke.

*Én a szép könyvet jó barátomtól kaptam. Hol találtad ezeket a virágokat? A réten a mezőn az erdőben. Láttátok bátyámat? Nem, hanem láttuk öcsédet és húgodat. Bátyám látta tegnap nénédet a színházban. A fiam új könyvet talált az utcán. Tegnap egy hosszú levelet írtam. Kinek (komu) írtad a levelet? Ma meglátogattam öcsédet, és ő még az ágyban volt. Hol sétáltatok tegnap estve? Megszámláltad már a pénzedet? Igen is, már megszámláltam. János szép képeket nézett. A nagyanyám virágokat hozott nővéremnek, melyeket a réteken szedett. Min-*

dig szerettük a jó és őszinte barátokat, és kerül-  
tük a rossz és ravasz embereket. Fölemeltem - e a  
nehéz követ.

Majitel v množnom, majetok ale v jednotnom počte.

Ruhá - nk, naša šata.  
ruhá - tok, vaša šata.  
ruhá - jok, jejích šata.

Ház - unk, náš dom.  
ház - atok, váš dom.  
ház - ok, jejích dom.

Kalap - unk, náš klobúk.  
kalap - otok, váš klobúk.  
kalap - jok, jejích klobúk.

Könyv - unk, naša kniha.  
könyv - etek, vaša kniha.  
könyv - ök, jejích kniha.

Kert - unk, naša zahrada.  
kert - etek, vaša zahrada.  
kert - jök, jejích zahrada.

Lo - v - unk, náš kón.  
lo - v - atok, váš kón.  
lo - v - uk, jejích kón.

Majitel v jednotnom, majetok ale v množnom počte.

Ruhá - im, moje šaty.  
ruhá - id, tvoje šaty.  
ruhá - i, jeho šaty.

Ház - a - im, moje domy.  
ház - a - id, tvoje domy.  
ház - a - i, jeho domy.

Kalap - ja - im, moje klobúky.  
kalap - ja - id, tvoje klobúky.  
kalap - ja - i, jeho klobúky.

Könyv - e - im, moje knihy.  
könyv - e - id, tvoje knihy.  
könyv - e - i, jeho knihy.

Kert - je - im, moje zahrady.  
kert - je - id, tvoje zahrady.  
kert - je - i, jeho zahrady.

Lo - v - a - im, moje kone.  
lo - v - a - id, tvoje kone.  
lo - v - a - i, jeho kone.

Majitel aj majetok v množnom počte.

Ruhá - ink, naše šaty.  
ruhá - itok, vaše šaty.  
ruhá - ik, jejích šaty.

Ház - a - ink, naše domy.  
ház - a - itok, vaše domy.  
ház - a - ik, jejích domy.

*Kalap-ja-ink*, naše klobúky.  
*kalap-ja-itok*, vaše klobúky.  
*kalap-ja-ik*, jejích klobúky.

*Kert je-ink*, naše zahrady.  
*kert-je-itek*, vaše zahrady.  
*kert-je-ik*, jejích zahrady.

*Szüle*, rodič.  
*példa*, príklad.  
*jóltevő*, dobrodinec.  
*pincze*, pivniča.  
*szolga*, sluha.

*Könyv-e-ink*, naše knihy.  
*könyv-e-itek*, vaše knihy.  
*könyv-e-ik*, jejích knihy.

*Lo-v-a-ink*, naše kone.  
*lo-v-a-itok*, vaše kone.  
*lo-v-a-ik*, jejích kone.

*szolgáló*, slúžka.  
*Ferencz*, František.  
*ártani*, škodiť.  
*követni*, nasledovať.  
*után*, po.

Kde sú naši rodičia? Naší rodičia sú v kostole. Kde je tvoja slúžka? Moja slúžka je v pivnici. Milujem môjho otca a matku. Rádi máme našich učiteľov. Tie deti veľmi ctia svojich učiteľov. Tvój zlý príklad škodil aj tvôjmu mladšiemu bratovi. Nechcem tvój príklad nasledovať. Viem už moju lekcii. Aj ty vieš už tvoju lekcii? Ešte ju neviem. Moja šata je nová, aj tvoja je nová. Ludvík svoje šaty dal chudobnému. Od môjho otca som dostal rukavice a od mojej matky klobúk. František sa učí svoju lekcii. Moje stromy sú krajšie ako tvoje. Ale naše stromy sú najkrajšie. Tvój pes je tak veľký, ako môj. Po Bohu sú naši rodičia naši najväčší dobrodincovia. Kde je váš sluha a vaša slúžka? Naš sluha je v zahrade, a naša slúžka je v kuchyne. Môj mladší brat je v kostole a môj starší brat je ve škole. Vy dostanete vašu novú šatu. Kedy dostaneš tvoje čízmy? Zajtra.

## §. 19.

*Magam, (én magam) já sám.  
magad, ty sám.  
maga, on sám.*

*ismeret, vedomosť.  
tapasztalás, skúsenosť.  
folyó, potok.  
idegen, cudý.  
jót tesz, dobre robí.  
ártani, škodíť.*

*magunk, my sami.  
magatok, vy sami.  
magok, ony sami.*

*többre becsül, vyššie váži.  
úgy, tak.  
azonban, medzitým.  
tökéletesen, dostatečne.  
némelly, niektorý.  
káros, škodný.*

*János szereti önmagát, de én nem szeretem  
őt. Én látom magamat a tükörben. Ó nem ártott  
neked. Kevés ember szeret másokat úgy, mint ön  
magát. Ön magát becsüli, a ki mást becsül. Sok  
idegen nyelvet tanulunk, azonban a magunkét sem  
tudjuk tökéletesen. Némelly folyó igen káros. Ba-  
rátomnak sok tapasztalása van.*

## §. 20.

## Čiastky domu a stavivo.

*Alap, základ.  
ablak, okno.  
házfödél, strecha.  
csatorna, žlab.  
kémény, komíň.  
kapu, vráta.  
kamra, komora.  
menés, chodba.  
lépcső, schody.  
konyha, kuchyňa.  
építőanyag, stavivo.  
a háznak része, část domu.  
vas, železo.  
kő, kameň.  
ólom, olovo.  
agyag, hlina.  
oltott, hasenő.*

*fövény, homok, piesok.  
mész, vápno.  
vakolat, malta.  
tégla, tehla.  
fa, drevo, strom.  
üveg, sklo.  
ércz, kov.  
zsíros, mastný.  
száraz, suchý.  
nedves, mokrý.  
érdes, drsný.  
sűrű, hustý.  
ritka, riedky.  
porhanyos, sypký.  
égetett, pálený.  
törékeny, krehký.  
átlátszó, prozračný.*

Základ je časť domu. Múr, strecha, komín, izba, komora, kuchyňa, pivnica, chodba, schody a vráta sú čiastky domu. Kameň je stavivo. Tehla, drevo, malta a hlina sú stavivo. Železo a olovo sú kovy. Kameň je tvrdý a ťažký. Piesok je sypký a drsný, blina je masťná, suchá neb mokrá. Malta je hustá neb riedka. Vápno je hasenô. Tehla je tvrdá, tlstá a pálená. Sklo je prozračnô a krehkô.

## §. 21.

## Nastroje remeselnícke.

*Kalapács*, kladivo.

*fogó*, kliešte.

*fejsze*, sekera.

*fűrész*, píla.

*olló*, nožnice.

*ű*, ihla.

*gyalu*, hoblík.

*vésű*, dláto.

*furó*, nebožieč.

*ráspoly*, pílnik.

*szomszéd*, sused.

*kellemes*, príjemný, á, ô.

*olcsó*, lacný.

*éles*, ostrý.

*tompá*, tupý.

*szerszám*, nástroj.

*udvar*, dvor.

*tettem*, robil, kládoľ som.

*élni*, žiť.

*val, vel*, s.

*ra, re*, na (kam?)

Pravidlo. Pri slovách, ktoré sa na samohlásku končia, potrebuje sa „*val, vel*“; k. p. *anya, anyával*, s matkou; *kefe, kefével*; pri slovách ale, ktoré sa končia na spoluhlásku sa „*v*“ vynecháva a posledná spoluhláska sa sdvojí. K. p. *Szorgalom, pilnosť, szorgalommal*, s pilnosťou; *szék, székkal*, a. t. d.

Stolár vrtá s nebožiecom, hobluje s hoblíkom, a píli s pílou. Zámečník pribíja a kuje s kladivom. Krajčír striha s nožnicami a šije s ihlou. Tesár potrebuje kliešte, sekera, pílu, dláto a nebožieč. Tieto nástroje sú mnohým remeselníkom veľmi potrebné. S mojím otcom som bol v meste. S dobrými ľuďmi žiť je veľmi príjemnô. Môj brat

šel s matkou do zahrady. S mojím priateľom som bol v našej zahrade. S mojím susedom som veľmi spokojný. Mój starší brat bol se svojím psom v zahrade. Knihu som na stôl položil. Sestra položila piero na knihu a písala s kriedou.

## §. 22.

*Vagyok, já som.*  
*vagy, ty si.*  
*vagyon, van, on jest.*

*vagyunk, my sme.*  
*vagytok, vy ste.*  
*vannak, ony sú.*

*Megyek, idem.*  
*mégy, mész, ideš.*  
*megy, mén, ide.*

*megyünk, ideme.*  
*mentek, idete.*  
*mennek, idú.*

Pravidlo. Keď slovenskô „jest, sú“ jako spojná (kopula) v reči stojí, vtenkrát sa v maďarskej reči vynecháva. V ostatných prípadoch sa aj v maďarskej reči vyjadruje, keď totiž znamená „má, sa nalezá“, k. p. *Hogy van?* Jak sa má? *hogy vannak?* jako sa majú? *Hol van?* Kde sa nalezá?

*Koldús, žobrák.*  
*olaj, olej.*  
*eczet, ocot.*  
*zsidó, žid.*  
*ősz, jaseň.*  
*inas, sluha, učen.*  
*idő, čas.*  
*tavas, jaro.*

*Erzsébet, Alžbeta.*  
*ragadozó, dravý, á, ó.*  
*előtt, pred.*  
*alatt, pod.*  
*nál, nál, pri.*  
*hoz, hez, ku, k.*  
*ugyan, ozaj, sice.*

*Én nagyon szegény vagyok, de te gazdag vagy. Mi ugyan szegények, de szerencsések vagyunk. Ki van az ajtó előtt? Egy öreg koldús és inasunk. A fa alatt van egy szép madár. A kenyér és a leves az asztalon vannak. Hol vannak könyveim? A szekrényben. Ki van az atyádnál? Egy kereskedő és a szabó. A tarasz kellemesebb az*

dsznél. A tél hosszabb a nydrnél. Erzsébetet minden ember becsüli, mivel jámbor. A farkas igen ragadozó állat. Én az iskolába megyek. Hova mégy? Hol vagytok? A konyhába megyünk. Az asztalos és atyám a kerthez mennek, de én a házhoz megyek. A házunknál szép fa van.

## §. 23.

## Budúci čas.

Várni fogok, lebo várandok, budem čakať.

várni fogsz, lebo várandsz, budeš čakať.

várni fog, lebo várand, bude čakať.

várni fogunk, lebo várandunk, budeme čakať.

várni fogtok, lebo várandatok, budete čakať.

várni fognak, lebo várandanak, budú čakať.

várni fogom, lebo várandom, budem ho čakať.

várni fogod, lebo várandod, budeš ho čakať.

várni fogja, lebo várandja, bude ho čakať.

várni fogjuk, lebo várandjuk, budeme ho čakať.

várni fogjátok, lebo várandjátok, budete ho čakať.

várni fogják, lebo várandják, budú ho čakať.

Verni fogok, lebo verendek, budem biť.

verní fogom, lebo verendem, budem ho biť.

Pravidlo. Budúci čas v maďarskej reči je dvojnásobný, a síce: složený a jednoduchý. Složený sa tvorí s pomocným časoslovom „fog” bude, ktoré časoslovo neurčitého spôsobu predchádza, lebo nasleduje, a vždy osobně koncovky prítomného času pravidelne „ok, sz” a t.d. prijíma. Jednoduchý budúci čas ale sa s koncovkou „and, end” tvorí, ktorá sa ku kmenu časoslov prikladá.



*Leszek*, lebo *fogok lenni*,  
budem.  
*leszesz*, lebo *fogsz lenni*  
budeš.  
*lesz*, lebo *fog lenni*, bude.

*leszünk*, lebo *fogunk lenni*,  
budeme.  
*lesztek*, lebo *fogtok lenni*,  
budete.  
*lesznek*, lebo *fognak lenni*,  
budú.

Môjho otca budem čakať. Môj brat list píše svojej matke. Aj ja budem môjmu ujčokovi písať. Prečo sa neučíš tvoju lekciiu? Už sa ju budem učiť. Zajtra budem ve škole rátať a čítať. Čo vy budete dnes robiť? My budeme pracovať. Kupci budú predávať pekný tovar. Od Boha očakávame všetko dobrô. Učiteľ bude diatky ve škole vyučovať a napomínať. Chlapci sa budú v kostole modliť, a ve škole budú čítať, rátať a pekne písať. Budeš-li sa v kostole modliť? Ano, už sa budem z mojej knižečky modliť. Prosil si od matky chleba? Ešte nie, ale si budem prosiť. Naší rodičia sa budú radovať, keď budeme poslušní. Môj otec bude tvôjho brata napomínať. Budeš-li tvojej matke poslušný? Budem.

## §. 24.

*Hány?* kolko?  
*reggel*, ráno.  
*este*, večer.  
*felkelni*, vstať.  
*lefekszem*, ľahnem.  
*lefeküdtem*, ľahol som.  
*négy órakor*, o štvrtej hodine  
*hat*, šest.  
*hét*, sedem tiež týždeň.  
*nyolcz*, osem.  
*kilencz*, devať.  
*tíz*, desať.  
*hónap*, mesiac.

*első*, prvý, á 0.  
*ezer*, tisíc.  
*második*, druhý.  
*elsőször*, prvýraz.  
*másodszor*, druhýraz.  
*tizenegy*, jedenásť.  
*húsz*, dvacať.  
*harmincz*, tricať.  
*negyven*, štiricať.  
*ötven*, pädesať.  
*hatvan*, šestdesať.  
*hetven*, sedemdesať.  
*nyolczvan*, osemdesať.

kilenczven, devadesiať.  
száz, sto.  
szerencsétlen, nešťastný.  
esztendő, rok.

nap, den, sluko.  
király, král.  
magyar, uhor, uhorský.

*A kertnél három ló és két kutya áll. Atyámnak négy háza van. Egy hétben hét nap van. Az első ember nem volt engedelmes az Istennek. Második Lajos magyar király igen szerencsétlen volt. Most ezer nyolczszáz katvanegyedik esztendőben vagyunk. Egy napban huszonnégy óra van. Egy hónapban harmincz vagy harminczegy nap van. Hány óra lehet most? Már öt óra lesz. Még nincs hat óra. Tegnap este nyolcz órakor lefeküdtem, de ma reggel már négy órakor fölkeltem. Minden esztendő (neb év) tizenkét hónapból áll.*

## §. 25.

Vasárnap, nedela.  
hétfő, pondelok.  
kedd, utokok.  
szerda, streda.  
csütörtök, štvrtok.  
péntek, piatok.  
szombat, sobota.  
délután, popolednia.  
dél előtt, predpoludnia.  
hívni, volať, menovať.  
út, cesta.  
elveszteni, stratiť.  
után, po.  
korán, včas.  
régén, dávno.  
érett, zralý.

talán, snád.  
hanem, ale.  
otthon, doma.  
senki sem, žiaden.  
semmi, semmit, nič.  
szabad, slobodný.  
ajándék, dar.  
megáldani, požehnávať.  
annyi, tolko.  
azelőtt, predtím.  
ebben, v tomto.  
abban, v onom.  
attól, od onoho.  
ettől, od tohoto.  
abból, z onoho.  
ebből, z tohoto.

*Ezt az emlért az Isten is megáldja, mert mi ig erényes könyvemet öcsédnek adom. Kinek*

adtad könyvedet? Kit kerestél a városban? Kinck  
adtad a kalapodat? Én senkinek sem mondtam meg  
a titkomat. Ki volt itt délelőtt és délután? Kivel  
voltál tegnap a kertben? Atyámmal és fivérémmel.  
Hol voltatok ma reggel? Otthon. Ma délután az  
erdőbe megyünk. Róza virágokat hozott az any-  
jának, melyeket a réteken szedett. Késemet az  
utczán vesztettem el, de már megtaláltam. Ettől  
az embertől szép ajándékot kaptam. Abból a rest  
gyermekből nem lehet szerencsés ember. Kalapodat  
arra az asztalra tetted, most is ott van.

## §. 26.

Nálam, u mňa.  
nálad, u teba.  
nála, u neho.  
nálunk, u nás.  
tőlem, od mňa.  
velem, se mňou.  
előttem, prede mňou.  
belőlem, ze mňa.

rólam, o mne.  
hozzám, ku mne.  
reám, na mňa.  
értem, pre mňa.  
félni, báť sa.  
jött, prišol.  
mondani, hovoriť.

Pravidlo. Veššia čiastka pomerových slabík a slov,  
prijíma osobné koncovky. k. p. Hozzám, hozzád, hozzá.  
ku mne, k tebe, k nemu; hozzánk, hozzátok, hozzájok,  
k nám, k vám, k ním.

Kire néz az anyád? Te reád, reátok, reájok.  
Kihez jöttél? Hozzád és hozzátok. Kitől félsz?  
Tőled. Ha az Isten velünk van, akkor szerencsés-  
sek vagyunk. Nem barátomtól, hanem tőled halot-  
tam az újságot. Vasárnapon veled és leányommal  
a templomba megyek. Ötsém tegnap hozzám jött,  
és én holnap vele megyek hozzád. A tanító ma  
nálam volt. Atyám értem küldött, mert szomszédunk  
nálunk volt. A te fivéred igen ravasz fiú, sok

*roszat mondott nálad én rólam, és nálam te rólad.  
Reggel hat óraker voltam veletek a városban.*

## §. 27.

## Rozkazovací spôsob.

<i>Légy, buď!</i> <i>legyünk, budme!</i>		<i>legyetek, buďte!</i> <i>legyenek, nech lebo ať budú.</i>
<i>Vár-j, čakaj!</i> <i>vár-jon, nech čaká!</i>		<i>vár-jatok, čakajte!</i> <i>vár-janak, nech čakajú!</i>
<i>vár-jad, čakaj ho!</i> <i>vár-ja, nech ho čaká!</i>		<i>vár-játok, čakajte ho!</i> <i>vár-ják, nech ho čakajú!</i>
<i>Ver-j, bi!</i> <i>ver-jen, nech lebo ať bije!</i>		<i>ver-jetek, bite!</i> <i>ver-jenek, nech lebo ať bijú!</i>
<i>ver-jed, bi ho!</i> <i>ver-je, nech lebo ať ho bije!</i>		<i>ver-jétek, bite ho!</i> <i>ver-jék, nech lebo ať ho bijú.</i>
<i>Olvas-s, čítaj!</i> <i>olvas-son, nech lebo ať číta!</i>		<i>olvas-satok, čítajte!</i> <i>olvas-sanak, nech lebo ať čítajú!</i>
<i>olvas-sad, čítaj ho!</i> <i>olvas-sa, nech lebo ať ho číta!</i>		<i>olvas-sátok, čítajte ho!</i> <i>olvas-sák, nech lebo ať ho čítajú!</i>

Pravidlo. Keď sa ku kmeňu časoslova „j” privesí, vtedy znamená rozkazovací spôsob. Jestli ale kmeň vychádza na „s, sz, z” písmeny, tie sa všade tam zdvoja, kde by malo „j” privesenô byť.

<i>Lopni, kradnuť.</i> <i>ölni, zabiť.</i> <i>megengedni, dovoliť.</i> <i>elkésérni, odprovádzať.</i> <i>járni, chodiť.</i> <i>leírni, odpísať, opísať.</i> <i>kiseperni, vymetať.</i>		<i>szerezni, zaopatriť.</i> <i>gyüölölni, nenávideť.</i> <i>meggondolni, rozvážiť.</i> <i>eltagadni, zatajiť.</i> <i>hibázni, chybiť.</i> <i>vigyázni lebo figyelmezni, pozorovať.</i>
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

őrizni, strážiti.  
 oltalmazni, brániti.  
 gyakorolni, cvičiti sa.  
 megmagyarázni, vykladať.

intés, napomenutia.  
 felebarát, bližny.  
 lassan, pomalu.  
 tovább, ďalej.

*Ne lopj! Becsüljétek felebarátaitokat. Adj nekem egy almát és egy darab kenyeret. Mit akarsz? Az akarom, hogy elkésérjed a barátodat. Ne beszéljétek sokat. Ne mondd tovább a mit hallottál. Tiszteld anyádat és atyádat. Ne dicsérd magadat. Lassan járj, tovább érsz. Tanuld megismerni magadat. Kerüljétek a vétket és gyakoroljátok az erényt. Írd le a levelet. Tanuld meg a leczkédet. Seperd ki a szobát. Gondold meg mindig, a mit beszélsz. Ne tagadd el ha hibáztál. Hozz vizet. Hozzatok-bort. Olvasd el nekem, a mit írtál. Atyám kívánja, hogy megmagyarázzam öcsémnek a leczkét. Keressetek és találtok. Figyelmezzetek szüleitek intéseire. Ha az iskolában vagytok, vigyázzatok tanítóitok szavaira. Őrizzétek magatokat rossz bardtoktól. Olvassátok csak a jó és hasznos könyveket. Oltalmazzatok a gyöngébbeket. Szerezd magadnak az őszinte barátot. Azt megengedi az atyám, hogy elkésérjétek barátunkat.*

### §. 28.

Szeret, miluje.  
 szeress, miluj!  
 tartani, držati.  
 segíteni, pomáhati.  
 elereszteni, vypustiť.  
 bocsátani, pustiť.  
 bántani, ublížiti.  
 fordítani, obracati.  
 teljesíteni, vyplniť.  
 választani, voliti.

vetni, siať.  
 aratni, žať.  
 nevetni, smiať sa.  
 meghallgatni, vyslyšať.  
 megvetni, zapovrhať.  
 megsérteni, obraziť.  
 megbocsátani, odpustiť.  
 kinyitni, otvoriti.  
 meglátogatni, navštíviť.  
 megmutatni, ukázať.

Pravidlo. Keď kmeň časoslov sa na „t” končí, vtedy sa na miesto „j” pripojuje „s”; keď ale pred „t” krátka samohláska stojí, a pri nektórych časoslovách po „á, ó” sa to „t” vynecháva, „s” ale sa sdvojuje. k. p. *szeret, szeress, miluj! tart, drží; tarts, drž! fest, fess! lát, láss! vid!*

*ír, píše; irat, nechá písať.  
csinál, robí; csináltat, necha robiť.  
ver, bije, veret, nechá biť.*

*lát, vidí; láthat, môže vidieť.  
keres, kereshet, môže hladať.*

Pravidlo. Slovenskô „nechat” sa s koncovkou „tat, tet,” lebo „at, et”; slovo ale „môcť” s koncovkou „hat, het” vyjadruje. k. p. *ír, irat, nechá písať; kér, kéret, nechá prosiť. Vár, várhat, môže čakať; szeret, szeret-het, môže milovať.*

*Nyisd ki az ajtót! Látogass meg engem holnap reggel. Mutassátok meg nekem, a mit tegnap festettetek. Szeresd az Istent és felebarátodat. A ki vetett, az arasson is. Ne nevésetek a templomban. Hallgassátok mindig tanítóitoknak szavait. Ne bántsd az én barátomat. Jóra fordítsátok az időt. Lásd, most eltörted a kép üvegét. Ereszszétek el a macskát és a kutyát. Mellyiket válasszszam a kettő közül? Válaszd azt, a mellyiket akarsz. Jól vigyázzon, hogy a lovak el ne fússanak. Azért van két fülünk, két szemünk, de csak egy szánk, hogy többet hulljunk és lássunk, mint beszéljünk. Lajos azért tanulhat, mert nem vigyázott. Az ember soha sem tanulhat eleget. Két úrnak nem szolgálhatok. Az erényt mindig gyakorolhatja az ember. Mit hozattál? Kenyeret és ulmákat hozattam. Atyám cseresnyét hozatott. Hozassátok bort is. Péter új ruhát csináltatott magának. Még nem irattad le a levelet? Már leíráttam.*

## §. 29.

## Trpnie časoslová.

*Dicsérni*, chváliť.  
*dicsértetni*, chválený byť.  
*dicsértetik*, jest chválený.  
*keresni*, hľadať.  
*kerestetni*, hľadaný byť.  
*kerestetik*, jest hľadaný.  
*találni*, naleznuť.  
*taláztatni*, naleznený byť.

*taláztatik*, jest naleznený.  
*várni*, čakať.  
*váratni*, čakaný byť.  
*váratik*, jest čakaný.  
*kérni*, prosiť.  
*kéretni*, prosený byť.  
*kéretik*, jest prosený.

Pravidlo. Trpnô časoslovo sa tvorí, keď sa ku kmenu činného časoslova, jestli je jednoslabičnô „*at, et*“; jestli ale dvojslabičnô „*tat, tet*“ privesí. V tretej osobe prítomného času jednotného počtu sa ku utvorenému časoslovu koncovka „*ik*“ prikladá. k. p. *kér-et, kér-et-ik*; *ir-at, ir-at-ik*; *olvas-tat, olvas-tat-ik*; *szeret-tet, szeret-tet-ik*.

## Oznamovací spôsob.

## Prítomný čas.

<i>Vár-at-om</i> , čakaný, á, ô som	<i>Vár-at-unk</i> , čakaní sme.
<i>vár-at-ol</i> , čakaný si.	<i>vár-at-tok</i> , čakaní ste.
<i>vár-at-ik</i> , čakaný je.	<i>var-at-nak</i> , čakaní sú.
<i>Kér-et-em</i> , prosený som.	<i>Kér-et-ünk</i> , prosení sme.
<i>kér-et-él</i> , prosený si.	<i>kér-et-tek</i> , prosení ste.
<i>kér-et-ik</i> , prosený je.	<i>kér-et-nek</i> , prosení sú.

Pravidlo. Prvá osoba trpných časoslov sa tvorí s dodaním koncovky „*om, em*“. Druhá osoba „*ol, el*“. V množnom počte dostáva trpnô časoslovo tie samé koncovky, jaké činnô časoslovo neurčitej formy, teda: *unk, ünk; tak, tek; nak, nek*. To platí aj o ostatných časoch, to jest: koncovky osôb množného počtu sa tie samé, jako činného časoslova neurčitej formy.

## Minulý čas.

<i>Vár-at-tam</i> , bol som čakanyý.	<i>Vár-at-tunk</i> , boli sme čakani.
<i>vár-at-tál</i> , bol si čakanyý.	<i>vár-at-tatok</i> , boli ste čakani.
<i>vár-at-ott</i> , bol čakanyý.	<i>vár-at-tak</i> , boli čakani.
<i>Kér-et-tem</i> , bol som prosenyý.	<i>Kér-et-tünk</i> , boli sme proseni.
<i>kér-et-tél</i> , bol si prosenyý.	<i>kér-et-tetek</i> , boli ste proseni.
<i>kér-et-ett</i> , bol prosenyý.	<i>kér-et-tek</i> , boli proseni.

## Budúci čas.

*Fogok váratni*, budem čakanyý. | *Fogok kéretni*, budem  
prosenyý. a t. d.

<i>Vár-at-andom</i> , budem čakanyý	<i>Vár-at-andunk</i> , budeme ča- kaní.
<i>vár-at-andol</i> , budeš čakanyý	<i>vár-at-andatok</i> , budete ča- kaní.
<i>vár-at-andik</i> , bude čakanyý.	<i>vár-at-andanak</i> , budú ča- kaní.
<i>Kér-et-endem</i> , budem pro- senyý.	<i>Kér-et-endünk</i> , budeme pro- sení.
<i>kér-et-endel</i> , budeš prosenyý.	<i>kér-et-enditek</i> , budete pro- sení.
<i>kér-et-endik</i> , bude prosenyý.	<i>kér-et-endenek</i> , budú proseni.

## Rozkazovací spôsob.

<i>Vár-as-sál</i> , čakanyý buď!	<i>Kér-es-sél</i> , prosenyý buď!
<i>vár-as-sék</i> , nech je čakanyý!	<i>kér-es-sék</i> , nech je prosenyý!
<i>vár-as-sünk</i> , čakani budme!	<i>kér-es-sünk</i> , proseni budme!
<i>vár-as-satok</i> , čakani budte!	<i>kér-es-setek</i> , proseni budte!
<i>vár-as-sanak</i> , nech sú ča- kaní!	<i>kér-es-senek</i> , nech sú pro- sení!

<i>Orvos</i> , lekár.	<i>figyelem</i> , bedlivosť, pozor- livosť.
<i>miután</i> , keď, potom keď.	<i>háborgatni</i> , búriť, nepokožiť.
<i>ellenség</i> , nepriateľ.	<i>megvetni</i> , opovrhnuť, posiať.
<i>visszavonulni</i> , naspäť tia- hnuť, utiahnuť sa.	<i>szerény</i> , skromný.
<i>szinmű</i> , činohra.	<i>nyomni</i> , tlačiť.



szent, svatý.  
 koronázni, korunovať.  
 Esztergom, Ostrihom.  
 kazugság, klam, lež, faloš.

boldogulni, šťastný byť, dale  
 prijit.  
 mindenki, jedenkaždý.  
 kincs, poklad.  
 jött, prišol.

Bátyám már tegnap váratott és nem jött. Azt nem tudtam, hogy otthon váratol. A ki vetett, az aratni is fog. Már váratandom atyámtól a városban. Szomszédomat kértem, hogy menjen az orvoshoz. A rest fiú gyakran megbüntetik szülőitől. Házunk kapuja már kilencz órakor bezáratik. Az öcsém ma váratik. Miután az ellenség megveretett, visszavonult. Ezen szimű tegnapelőtt adatott először. Nem dolgozhatok figyelemmel, ha minduntalan haborgattatom. János barátom munkája kész már, de még nem nyomtatott ki. Szent István király 1000 ik évben koronáztatott meg. Hol koronáztatott meg? Esztergomban. Ki hazugsággal és rágalmazással akar boldogulni mindenkitől megvettetik. Ő nagyon becsültetik, mivel jámbor és szerény. Sok ember van a világon. Hotnap szép idő lesz. A jó és jámbor király nagy kincs az országban. Az nem titok, a mit két ember tud. A fiú az oskolába jár, hogy tanuljon. Az atya az igérete fidiak, hogy egész új ruhát csináltat neki, ha szorgalmas lesz. Mellyik az első város Magyarországon? Szereti ön Magyarországot? Nagyon szeretem. Kérd meg anyádat, hogy adjon nekem egy kis kenyeret.

## Nepravidelnie časoslová.

<i>Menni</i> , išť.	<i>tenni</i> , robiť.
<i>mentem</i> , išol som.	<i>teszek</i> , robím.
<i>lenni</i> , stať sa.	<i>teszem</i> , robím (to).
<i>lettem</i> , stal som sa.	<i>vinni</i> , niešť.
<i>venni</i> , kupovať.	<i>viszek</i> , nesiem.
<i>vesz</i> , kupuje.	<i>hinni</i> , veriť.
<i>veszek</i> , kupujem.	<i>hiszek</i> , verím.
<i>veszem</i> , kupujem (ho).	<i>hiszem</i> , verím (to).

Pravidlo. Časoslová „*tesz*, *vesz*, *hisz*, *visz*” poverádz činnosť znamenajú, potrebujú sa jak v určitej, tak aj v neurčitej forme.

*Inni*, piť.

*Enni*, jesť.

## Prítomný čas.

## Neurčitá forma.

<i>Iszom</i> , pijem.	<i>Eszem</i> , jem.
<i>iszol</i> , piješ.	<i>eszol</i> , ješ.
<i>iszik</i> , pije.	<i>eszik</i> , je.
<i>iszunk</i> , pijeme.	<i>eszünk</i> , jeme.
<i>isztok</i> , pijete.	<i>esztek</i> , jete.
<i>isznak</i> , pijú.	<i>esznek</i> , jedia.

## Určitá forma.

<i>Iszom</i> , pijem (ho).	<i>Eszem</i> , jem (ho).
<i>iszod</i> , piješ.	<i>eszod</i> , ješ.
<i>iszsa</i> , pije.	<i>eszti</i> , je.
<i>iszszuk</i> , pijeme (ho).	<i>eszszük</i> , jeme (ho).
<i>iszszátok</i> , pijete.	<i>eszitek</i> , jete.
<i>iszszák</i> , pijú.	<i>eszik</i> , jedia.

## Minulý čas.

n. f.

<i>Ittam</i> , pil som.	<i>Ettem</i> , jedol som.
<i>ittál</i> , pil si.	<i>ettél</i> , jedol si.
<i>ivott</i> , pil.	<i>evett</i> , jedol.

*ittunk*, pili sme.  
*ittatok*, pili ste.  
*ittak*, pili.

*ettünk*, jedli sme.  
*ettetek*, jedli ste.  
*ettek*, jedli.

u. f.

*Ittam*, pil som (ho).  
*ittad*, pil si.  
*itta*, pil.  
*ittuk*, pili sme (ho).  
*ittátok*, pili ste.  
*itták*, pili.

*Ettem*, jedol som (ho).  
*etted*, jedol si.  
*ette*, jedol.  
*ettük*, jedli sme (ho).  
*ettétek*, jedli ste.  
*ették*, jedli.

## Budúci čas.

n. f.

*Inni fogok*, budem piť.  
*inni fogunk*, budeme piť.

*Enni fogok*, budem jesť atd.  
*enni fogunk*, budeme jesť atd.

u. f.

*Inni fogom*, budem (ho) piť.  
*inni fogjuk*, budeme piť.

*Enni fogom*, budem (ho) jesť.  
*enni fogjuk*, budeme jesť atd.

## Rozkazovací spôsob.

n. f.

*Igyál*, pi!  
*igyék*, nech pije!  
*igyunk*, pime!  
*igyatok*, pite!  
*igyanak*, nech pijú!

*Egyél*, jedz!  
*egyék*, nech je!  
*együnk*, jedzme!  
*egyetek*, jedzte!  
*egyenek*, nech jedia!

u. f.

*Igyad*, pi (ho!)  
*igya*, nech pije!  
*igyuk*, pime (ho!)  
*igyátok*, pite!  
*igyák*, nech pijú!

*Egyed*, jedz (ho!)  
*egye*, nech je!  
*együk*, jedzme (ho!)  
*egyétek*, jedzte!  
*egyék*, nech jedia!

*Menekedni*, brániť sa.  
*menekszem*, bránim sa.  
*aludni*, spať.  
*aluszom*, spím.  
*feküdni*, ležať.  
*dolgozni*, pracovať.  
*esküdni*, prisahať.  
*megelégedni*, spokojným byť.

*cselekedni*, vykonávať, robiť.  
*haragudni*, hnevať sa.  
*haragszom*, hnevám sa.  
*nyugodni*, odpočívať.  
*megbetegedni*, ochoriieť.  
*megrészegedni*, opiť sa.  
*dicsekedni*, chváliť sa.  
*aludni (alunni)*, spať.

Pravidlo. Časovania týchto slov sa skoro srovnáva s časovaním časoslov „*eszik* a *iszik*.” Že ale v tretej osobe jednotného počtu prijímajú koncovku „*ik*”, preto sa budú časovať vedľa trpnej formy.

### Prítomný čas.

*Aluszom (alszom)*, spím.  
*aluszol*, spíš.  
*aluszik*, spí.  
*aluszunk*, spíme.  
*alusztok*, spíte.  
*aluszna*, spia.

*Cselekszem*, činím.  
*cselekszel*, činiš.  
*cselekszik*, činí.  
*cselekszünk*, činíme.  
*cselekesztek*, činíte.  
*cselekesznek*, činia.

### Minulý čas.

*Aludtam*, spal som.  
*aludt, (aludott)*, spal.

*Cselekedtem*, činil som.  
*cselekedett*, činil.

### Budúci čas.

*Aludni fogok*, lebo *aluvandom*, budem spať a t. d.

*Cselekedni fogok*, lebo *cselekvendem*, budem činiť atd.

### Rozkazovací spôsob.

*Aludjál*, spí !  
*aludjék*, nech spí !

*Cselekedjél*, číň !  
*cselekedjék*, nech číň !

## S. 31.

## Neosobnie časoslová.

*Villámlik*, blýska sa.  
*villámlott*, blýskalo sa.  
*villámlani fog*, bude sa blýskať.  
*nekem van*, mám.  
*nekem lehet*, môžem mať.

*Várnóm kell*, musím čakať.  
*várnod kell*, musíš čakať.  
*várnia kell*, musí čakať.  
*várnunk kell*, musíme čakať.  
*várnótok kell*, musíte čakať.  
*várniök kell*, musia čakať.

*Hízelkedő*, pochlebník.  
*sors*, osud.  
*folyvást*, neprestajne.  
*dörögni*, hrmiieť.  
*vásár*, jarmok.  
*haza*, domov.

*esik*, prší.  
*esett*, pršalo.  
*esni fog*, bude pršať.  
*nekem kell*, potrebujem, musím.  
*nekem fáj*, bolí mňa.

*Vernem kell*, musím biť.  
*vérted kell*, musíš biť.  
*vernie kell*, musí biť.  
*vernünk kell*, musíme biť.  
*vernetek kell*, musíte biť.  
*verniök kell*, musia biť.

*halni*, mriieť.  
*ritkán*, zriedka.  
*henyélni*, zahálať.  
*hazudni*, cigániť, lhať.  
*felkelni*, vstať.

*Ki vette el almáimat? Unokád. Vegye meg ezt a szép képet! Ne higgy a hízelkedőnek, mert többnyire meg akar csalni. Hová tettétek kalapomat? Hová megy most fiam? Most iskolába megyek. Kinél eszel ma? Ma nagybátyámnál eszem. Bátyám ma többet ivott, azért beteg. Ki fekszik ott a fűvön? Az anyám fekszik ott. Hol van barátod? A még alszik, de fivéreim is alusznak. Legboldogabb ember, ki sorsával megelégszik. Tegnap anyátok nagyon megharagudott. Miért nem jött ön délelőtt hozzám? Mert nagyon esett az eső. Hogyan*

mulattál tegnap a kertben? Nem igen jól; rossz idő volt, majd hat óráig folyóást dörgött és villámlott. Kinek kell a könyv? Kérem nekem kell. Hová megy ön? Elmegyek a vásárra s veszek gyermekeimnek vásárfát. Kicsoda volt azon úr, a kivel az utcán beszéltél? Az házi tanítónk volt. Kinek hozatta ön a virágokat? Hugomnak. A hazáért élni s halni szép dolog. Ritkán találni igaz barátot. Dolgozni kell, és nem henyélni. Nem mehetek veled, mert dolgoznom kell. Nekem most tanulnom kell és neked itthon maradnod. Az olyan embernek, a ki sokat beszél, vagy sokat kell tudnia; vagy sokat hazudnia. Most le kell írnom a leczkémet. Korán reggel fel kell kelnem, mert templomba és iskolába kell mennem.

---

## II. Č i a s t k a.

Pomocná časoslovo *lenni*, byť.

Óznamovací spôsob.

Přítomný čas.

*Vagyok*, som. str. 35. | *Vagyunk*, sme. a t. d.

Polominulý čas.

<i>Valék</i> , býval, a, o som.		<i>Valánk</i> , bývali sme.
<i>valál</i> , býval si.		<i>valátok</i> , bývali ste.
<i>vala</i> , býval.		<i>valának</i> , bývali.

Minulý čas.

<i>Voltam</i> , bol a, o som.		<i>Voltunk</i> , boli sme.
<i>voltál</i> , bol si.		<i>vollatok</i> , boli ste.
<i>volt</i> , bol.		<i>volták</i> , boli.

Dávnominulý čas.

<i>Voltam vala</i> , bol som býval. atd. jako minulý čas.		<i>Voltunk vala</i> , boli sme bývali.
-----------------------------------------------------------	--	----------------------------------------

Budúci čas.

*Fogok lenni*, budem. str. 37. | *Fogunk lenni*, budeme. atd.

Rozkazovací spôsob a přítomný čas spojovacího způsobu.

*Legyek*, nech som. str. 40. | *Legyünk*, nech sme, a t. d.

## Polominulý čas, vymienečný spôsob.

*Volnék*, bol by som.  
*volnál*, bol by si.  
*volna*, bol by.

*Volnánk*, boli by sme.  
*volnáto*, boli by ste.  
*volnának*, boli by.

## Minulý čas.

*Voltam legyen*, že som bol. | *Voltunk legyen*, že sme boli. a t. d.

## Dávnominulý čas.

*Voltam volna*, bol bých býval. | *Voltunk volna*, boli bych sme bývali a t. d.

## Neurčitý spôsob.

*Lenni*, byť.

Časoslovo *lenni*, stať sa.

## Oznamovací spôsob.

## Prítomný čas.

*Leszek*, stávam sa, lebo budem a t. d. str. 37.

## Polominulý čas.

*Levék*, stal som sa.  
*levél*, stal si sa.  
*leve (lőn)*, stal sa.

*Levének*, stali sme sa.  
*levétek*, stali ste sa.  
*levének (lőnek)*, stali sa.

## Minulý čas.

*Lettem*, stal som sa.  
*lettél*, stal si sa.  
*lett*, stal sa.

*Letünk*, stali sme sa.  
*lettetek*, stali ste sa.  
*lettek*, stali sa.

## Dávnominulý čas.

*Lettem vala*, bol som sa stal. a t. d.



## Budúci čas.

*Leendek* (fogok lenni), sta-  
nem sa.  
*leendesz*, staneš sa.  
*leend*, stane sa.

*Leendünk* (fögunk lenni),  
staneme sa.  
*leendetek*, stanete sa.  
*leendenek*, stanú sa.

## Rozkazovací spôsob a prítomný čas spojovacieho spôsobu.

*Legyek*, nech sa stanem.  
*légy*, staň sa!  
*legyen*, nech sa stane!

*Legyünk*, staňme sa!  
*legyetek*, staňte sa!  
*legyenek*, nech sa stanú!

## Polominulý čas.

*Lennék*, bol by som sa stal.  
*lennél*, bol by si sa stal.  
*lenne*, bol by sa stal.

*Lennénk*, boli by sme sa stali.  
*lennétek*, boli by ste sa stali.  
*lennének*, boli by sa stali.

## Minulý čas.

*Lettem legyen*, že som sa bol stal. a t. d.

## Dávnominulý čas.

*Lettem volna*, bol by býval sa stal, a t. d.

## Vzor časovania pravidelných časoslov.

## Oznamovací spôsob.

## Prítomný čas.

neurčitá forma.

určitá forma.

*Vár-ok*, čakám. atd. str. 13. | *Vár-om*, čakám ho. atd. str. 19.

## Polominulý čas.

*Vár-ék*, čakal som.  
*vár-ál*, čakal si.  
*vár-a*, čakal.  
*vár-ánk*, čakali sme.  
*vár-átok*, čakali ste.  
*vár-ának*, čakali.

*Vár-ám*, čakal som ho.  
*vár-ád*, čakal si ho.  
*vár-á*, čakal ho.  
*vár-ók*, čakali sme ho.  
*vár-átok*, čakali ste ho.  
*vár-ák*, čakali ho.

## Minulý čas.

*Vár-tám*, čakal som. str. 29. | *Vár-tam*, čakal som ho. str. 29.

## Dávnominulý čas.

*Vár-tam vala*, bol som čakal. (Jako minulý čas.)

## Budúci čas.

*Vár-andok*, budem čakať. | *Vár-andom*, budem ho čakať.  
lebo *várni fogok*. str. 36. | *fogom várni*. str. 36.

## Rozkazovací spôsob a prítomný čas spojovacieho spôsobu.

<i>Vár-jak</i> , nech, lebo že čakám.	<i>Vár-jam</i> , nech, lebo že ho čakám.
<i>vár-jál</i> , čakaj, lebo že čakáš.	<i>vár-jad</i> , čakaj, lebo že ho čakáš.
<i>vár-jon</i> , nech, lebo že čaká.	<i>vár-ja</i> , nech, lebo že ho čaká.
<i>vár-junk</i> , čakajme, lebo že čakáme.	<i>vár-juk</i> , čakajme, lebo že ho čakáme.
<i>vár-jatok</i> , čakajte, lebo že čakáte.	<i>vár-játok</i> , čakajte, lebo že ho čakáte.
<i>vár-janak</i> , nech, lebo že čakajú.	<i>vár-ják</i> , nech, lebo že ho čakajú.

## Polominulý čas.

<i>Vár-nék</i> , čakal by som.	<i>Vár-nám</i> , čakal by som ho.
<i>vár-nál</i> , čakal by si.	<i>vár-nád</i> , čakal by si ho.
<i>vár-na</i> , čakal by.	<i>vár-ná</i> , čakal by ho.
<i>vár-nánk</i> , čakali by sme.	<i>vár-nók</i> , čakali by sme ho.
<i>vár-nátok</i> , čakali by ste.	<i>vár-nátok</i> , čakali by ste ho.
<i>vár-nának</i> , čakali by.	<i>vár-nák</i> , čakali by ho.

## Minulý čas.

*Vár-tam legyen*, že som čakal. | *Vár-tam legyen*, že som ho čakal. a t. d.

## Dávnominulý čas.

*Vár-tam volna*, bol bych čakal. | *Vár-tam volna*, bol bych ho čakal. a t. d.

## Neurčitý spôsob.

Várni, čakať.  
*várva* }  
*várva* } čakajúc.  
*váró* }

Pravidlo. Okolnostná forma s „*ván, vén,*“ sa potrebuje na otázku, kedy? neb prečo? s „*va, ve,*“ ale na otázku jako?

## Vzor vysokých časoslov.

## Oznamovací spôsob.

## Prítomný čas.

neurčitá forma.

určitá forma.

*Kér-ek*, prosím. str. 14. | *Kér-em*, prosím ho. str. 19.

## Polominulý čas.

*Kér-ék*, prosil som.*kér-él*, prosil si.*kér-e*, prosil.*kér-ének*, prosili sme.*kér-étek*, prosili ste.*kér-ének*, prosili.*Kér-ém*, prosil som ho.*kér-éd*, prosil si ho.*kér-é*, prosil ho.*kér-ők*, prosili sme ho.*kér-étek*, prosili ste ho.*kér-ék*, prosili ho.

## Minulý čas.

*Kér-tem*, prosil som. str. 29. | *Kér-tem*, prosil som ho. str. 30.

## Dávnominulý čas.

*Kér-tem vala*, bol som prosil. atd. (Jako minulý čas.)

## Budúci čas.

*Kér-endek*, budem prosiť.

str. 36.

*fogok kérni.**Kér-endem*, budem ho pro-

siť.

*fogom kérni.* a t. d.

## Neurčitý spôsob.

*Kérni*, prosiť.

## Vzor trpnej formy.

## Oznamovací spôsob.

## Prítomný čas.

*Vár-at-om*, čakany som. | *Kér-et-em*, prosený som atd.  
str. 43.

## Polominulý čas.

<i>Vár-at-ám</i> , býval som čakany.		<i>Kér-et-ém</i> , býval som prosený.
<i>vár-at-ál</i> , býval si čakany.		<i>kér-et-él</i> , býval si prosený.
<i>vár-at-ék</i> , býval čakany.		<i>kér-et-ék</i> , býval prosený.
<i>vár-at-ánk</i> , bývali sme čakani.		<i>kér-et-énk</i> , bývali sme prosení.
<i>vár-at-átok</i> , bývali ste čakani.		<i>kér-et-étek</i> , bývali ste prosení.
<i>vár-at-ának</i> , bývali čakani.		<i>kér-et-ének</i> , bývali prosení.

## Minulý čas.

<i>Vár-at-tam</i> , bol som čakany. atd. str. 44.		<i>Kér-et-tem</i> , bol som prosený.
---------------------------------------------------	--	--------------------------------------

## Dávnominulý čas.

<i>Vár-at-tam vala</i> , bol som bol čakany. atd.		<i>Kér-et-tem vala</i> , bol som bol prosený.
---------------------------------------------------	--	-----------------------------------------------

## Buducí čas.

<i>Vár-at-andom</i> , budem čakany.		<i>Kér-et-endem</i> , budem prosený.
<i>fogok váratni</i> . atd. str. 44.		<i>fogok kéretni</i> .

## Rozkazovací spôsob a prítomný čas spojovacího spôsobu.

<i>Vár-as-sam</i> , nech, lebo že budem čakany.		<i>Kér-es-sem</i> , nech, lebo že budem prosený.
<i>vár-as-sál</i> , nech, lebo že budeš čakany.		<i>kér-es-sél</i> , nech, lebo že budeš prosený.
<i>vár-as-sék</i> , nech, lebo že bude čakany.		<i>Kér-es-sék</i> , nech, lebo že bude prosený.

*Vár-as-sunk*, nech, lebo že  
budeme čakanyý.  
*vár-as-satok*, nech, lebo že  
budete čakanií.  
*vár-as-sanak*, nech, lebo  
ze budú čakanií.

*Kér-es-sünk*, nech, lebo že  
budeme prosení.  
*kér-es-setek*, nech, lebo že  
budete prosení.  
*kér-es-senek*, nech, lebo že  
budú prosení.

#### Polominulý čas.

*Vár-at-nám*, bol bych ča-  
kaný.  
*vár-at-nál*, bol bych si ča-  
kaný.  
*vár-at-nék*, bol bych čakanyý.  
*vár-at-nánk*, boli bych sme  
čakaní.  
*vár-at-nátok*, boli bych ste  
čakaní.  
*vár-at-nának*, boli bych ča-  
kaní.

*Kér-et-ném*, bol bych pro-  
sený.  
*kér-et-nél*, bol bych si pro-  
sený.  
*kér-et-nék*, bol bych prosený.  
*kér-et-nénk*, boli bych sme  
prosení.  
*kér-et-nétek*, boli bych ste  
prosení.  
*kér-et-nének*, boli bych pro-  
sení.

#### Minulý čas.

*Vár-at-tam legyen*, že som  
bol čakanyý.

*Kér-et-tem legyen*, že som  
bol prosený. atd.

#### Dávnominulý čas.

*Vár-at-tam volna*, bol bych  
býval čakanyý.

*Kér-et-tem volna*, bol bych  
býval prosený. atd.

#### Neurčitý spôsob.

*Vár-at-ni*, čakanyý byť.

*Kér-et-ni*, prosený byť.

## III. Č i a s t k a.

### Č i t a n k a.

#### 1.

Az író olvassa a könyvet. A bárány ugrál. A kertész öntözi a virágokat. A földmivelő szántja a földet. A farkasok elszagatják a juhokat. A csillagok ragyognak. A szamár terbeket hordoz. A rózsa illatozik. A pásztor őrzi a nyáját. A fecskék a tavaszt hirlelik. A fa zöldül. A medve morog de az ökör bög. Mit csinál a kutya? Ugat. A ló nyerit. A farkas és a szamár ordítanak. A bárány béget. A szarka csereg. A lúd gágog. A galamb burukkol. A fecske ficsérekkel. A patak csergedez. Az ajtó nyikorog. Az aluvó hortyog. A sarkantyú peng. A féreg mász. A kutya harap. A tövis szúr. A rózsa virít. A tűz ég. A nap süt. A szarvas szalad. Én nevetek. A verébek csiripelnek. Halak úsznak.

#### 2.

A sarló élesítetik az aratótól. A sütő süteti a kenyeret. A kenyér sütetik a sütőtől. A halak fogatnak a halásztól. Rákok főzettelnek a szakács-

tól. A beteg gyógyítatik az orvostól. A pásztor nyiratja a juhokat. Az anya szoptatja a gyermeket. A gyermek lefektetik az anyától. Az atya felkelti a fiát. A lovak fürösztetnek a kocsistól. A búza néha megázik. A nap olvastja a havat. A fiu tollat vágat magának. A fogoly a vadásztól meglovetik.

### 3.

A kecske eszik, evék evendik vagy enni fog. Az orosz lány ordít, ordíta, ordított, ordított volt, ordítand vagy ordítani fog. A kertész aluszik, aluvék, aludott, aluvandik vagy aludni fog. A szántóföld megtrágyáztatik. Ha sokszor remélendesz, sokszor fogsz csalatkozni. Én sokáig dolgozám. Az ember tanácskozik, az Isten végez. A madarász elteríti a hálót, hogy madarakat fogjon. A hajósok horgonyt vetnek a vízbe, hogy megálljanak a hajók. Ha paripám volna lovagolnék. Írnék, szólnék, küzdenék, ha vele hasznót tennék. Ne kinozz semmi állatot. Szeressed hazádat! A lenyugvó nap után következik az éjszaka. A katona vigyázva lép. Van vágya megismerni hazáját. Ha mi szomszások volnánk, vizet innánk. Honunkban nincsenek rabszolgák.

### 4.

Nem kell az eledelnek silánynak lenni. A vadásznak nem szabad félénknek lenni. A búzaka-  
lást kell csépelni. A szomszásoknak innia kell. Az etfáradtnak nyugodnia kell. A pásztornak a marhát legeltetnie kell. Az éretlen gyümölcsöt le nem kell szakasztani. Az elefántnak ormánja hosszú.

A juhásznak kutyája megóvja a juhokat a farkas ellen. Imádjuk a világ teremtőjét. A katonák engedelmeskednek a tisztnek. Az orvos gyógyszert rendel a betegnek. Az eső nagyon hasznos a vetéseknek. A vizár sokat ártott a lakosoknak. Az okos ember enged az ostobának. Az Isten esőt ad a jóknak és gonoszoknak.

### 5.

Mult vasárnap a plébános úr igen szépen szó-nokolt. Az ifjuságtól méltán megvárhatjuk, hogy az öregebbeket tisztelje. Nem akarom rosszabbá tenni e dolgot, azért hallgatok. Ha az ember csak külsőleg vizsgálja a dolgot, többnyire egyszerűnek látszik neki. Örömet megtenném önnek e szives-séget, de fájdalom, nincsen hatalmamban. Azt hiszi az úr, hogy ámítani akarom. A rendes életű ember nappal dolgozik, éjjel pedig alszik. Milly tehetetlen az ember kisdéd korában. A keresztény-ség legfőbb ünnepei: Karácson, husvét és pünkösd. Magyarország egyik védszentje szent István király, kinek emléke nyárutó 20 kán ünnepeltetik. A túl-ságos fényezés erkölcsteleníti a népet és végre is tönkre juttat bennünket. Nem mennél a kertbe kedves fiam? Szívesen megyek. A gödörhöz ne menj, mert bele találsz esni. Tegnap a nagy por füstkép szállott föl a levegőbe. Ma éjfélkor tűz támadt, de csakhamar elfojtatott. Voltál-e már a Tatra hegyén? Igenis voltam. Ki tétlenül tölti el napjait, borzadva fog egykor visszatekinteni ifjabb éveire. A tegnapi szélvész leverte toronyról a keresztet. Kitől kapta ön e gyönörű szelenczét? Jó barátomtól.



## 6.

Magyarország felosztatik négy kerületre: 1. Dunáninnen. 2. Dunántúl. 3. Tiszáninnen. 4. Tiszántúl. Az egyes kerületek felosztatnak megyékre. Dunáninnyi kerületben 13 vármegye van: Pest, Bács, Bodrog, Hont, Esztergom, Bars, Zólyom, Liptó, Árva, Túrócz, Trencsín, Nyitra, Pozsonymegye. Ezekben nevezetesebb városok: Buda, Pest, Vác, Kecskemét, Kalocsa, Szabatka, Zombor, Balassagyarmat, Losoncz, Selymeczbánya, Ipolyság, Esztergom, Körmöcz, Beszterczebánya, Breznobánya, Libetbánya, Zólyom, Korpona, Szentmiklós, Rózsahegy, Alsókubín, Túrócz - szent - Márton, Trencsín, Zsolna, Nyitra, Érsekújvár, Pozsony, Nagyszombat. Dunántúli kerületben 11 vármegye van: Moson, Sopron, Győr, Komárom, Fejér, Veszprém, Vas, Zala, Somogy, Baranya, Tolna. Nevezetesebb helyei: Magyar - Óvár, Moson, Sopron, Ruszt, Kapuvár, Győr, Komárom, Székesfejérvár, Veszprém, Kőszeg, Szombathely, Zala-Egerszeg, Kaposvár, Szigetvár, Pécs, Mohács, Szekszárd. Tiszáninnyi kerületben van 9 megye: Szepes, Gömör, Heves, Borsód, Torna, Abaúj, Sáros, Zemplén, Ungmegye. Nevezetesebb városai: Lőcse, Késmark, Igló, Szepésváralya, Gölnicz, Szomolnok, Rozsnyó, Rimaszombat, Eger, Szolnok, Miskolcz, Gyöngyös, Torna, Kassa, Eperjes, Tokaj, Ungvár. Tiszántúli kerületben következő 17 megye van: Bereg, Marmaros, Ugoesa, Szatmár, Szabolcs, Bihar, Békes, Csongrád, Csanád, Arad, Záranb, Kraszna, Középszolnok, Kövárvidéke, Kraszó, Temes, Torontál. Nevezetesebb helyei: Bereg-

száz, Munkács, Marmaros, Sziget - Nagyszőlős, Szatmár - Németi, Nagybánya, Nagy - Károly, Felső - Bánya, Nyiredháza, Debreczen, Nagy - Várad, Szeged, Új - Csanád, Arad, Temesvár, Nagybecskerek, Jászberény.

7.

### Napirendnek elbeszélése.

Nyáron közönségesen reggeli hat órakor kelek fel, megmosom magamat, rendbeszedem, hajamat, és tisztán felöltözöm. Ha fel vagyok öltözve, ajtatosan végzem reggeli imámat, és azután reggeli iskola foglalatosságaimhoz ülök. Fél nyolczkor reggelizem, melly egy pohár tejből és egy zsemleből áll, azután az iskolába megyek, melly 8kor kezdődik és 10ig tart. Iskola után egyenesen haza megyek és ebédig leckeimmel foglalatoskodom, 12 óra után közönségesen ebédhez megyünk. Ébédután félóráig vagy beszélgetek testvéreimmal, vagy zongorán gyakorlom magamat, és azután készülök az iskolába. Itt kettőtől egész négyik legnagyobb figyelemmel hallgatom az oktatást, és azután illőleg haza megyek, hol jóízű uzsonát eszem, öt óra után iskolatárgyaimhoz fogok, és ha ezeket pontosan s illőleg elvégeztem, vagy valamely kellemes könyvvel mulatok, vagy átjátszom zenedarabjaimat, vagy szülőim engedelmével társaimat látogatom meg. Nyolcz órakor kezdődik a vacsora, és kilenczkor az estveli imámat elvégezvén, azon derült öntudattal megyek ágyamba, hogy az egész napot jól s hasznosan eltöltöttem.

## 8.

## Két napszámos.

Egy napszámos bizonyos épülethez köveket hordott. A többi rakás kövek közt volt egy igen nagy is, mellyet neki el kellett volna vinnie, de mindig abban hagyta; már az apróbb köveket mind elhordogatta mellöle, ez még is ott maradt. Végre sok tünődései után elhatározta magában, hogy elvigye — hozzá is fogott, de mivel az apróbb köveknek elhordása erejét kicsigázta, ezt nem volt többé képes elmozdítani. Így hát kénytelenített ott hagyni, de ön kárával, mert kiszabott munkáját véghez nem vivén, ígért napi bére meg nem adatott. A másik napszámos sokkal okosabban cselekedett. — Először a nagyobb köveket kereste ki, és azokat hordta el, azután a kisebbeket, jóllehet ez neki eleinte nehezen esett, de még is azon öröm, melly a nehezebbeknek végbevitelével rá vára-kozott, megkönnyítette munkáját. Ugy is lett — az opróbb kövekkel már kevesebb baja lévén, da-  
lólva folytatta munkáját.

Gyermekek! ha azt akarjátok, hogy munkátok kedvezőleg folyjon, — legelőször is annak nehezebb részét igyekezzetek véghez vinni, — meglátjátok, melly gyönyörűség vára-kozik a könnyebb részben reátok; — így fáradságtok kettős örömmel lévén jutalmazva, édes gyümölcsöt is ad!

B. J.

## 9.

## A szegény és a szerencse.

Egy szegény ember, kinek kapálásból kellett élelmét keresnie, igen ohajtott jobb állapotba jönni. A szerencsét hívá segítségül. Ez meghallgatá kérését, és ásás közben két nehéz nagy értékű aranydarabot talált. De minthogy annak aranyról semmi ismerete sem volt, azokat régi sárga réznek gondolván, igen csekély áron adá el, s tovább folytatá az istenséget ujlag segítségül hívni. „Te balgatag! válaszolt ez neki, minek kínzasz engem avval, hogy szerencsétlessélek? ha ismerted volna szerencsédet, mellyet neked azon két aranydarabbal nyujtani akartam, most az egész világon a legboldogabb ember volnál.”

Ugy esengnek sokan a szerencse után, és ha kívánataik beteljesednek, akkor nem tudják illőleg azokat használni. Sokkal jobb volna tehát, ha segítségért esengnének, hogy illy kedvező pillanatokat illőleg használhassunk, mert azon alapszik a valódi boldogság.

## 10.

## A vak a lámpával.

Egy vak, ki azon városkában, mellyben lakott, minden helyet jól ismert s vezető nélkül is el tudott akárhová menni, késő estve égő lámpával ment az utcán. Két barátja találkozik vele, kik kinevették őt, hogy vak létére lámpával világít maga előtt.

Mi szükséged van lámpára, — kérdezik barátjai — midőn te vak vagy?

A világosság — felelt a vak — nem csak nekem való, hanem nektek is s minden mellettem elmenőnek, hogy engem meglássatok s kikerüljetek s ne taszigáljatok. Én titeket nem kerülhetlek ki, mert nem látok. Estve mindig magammal hordozom ezen figyelmeztető jelt; utánozom ez által az isteni gondviselést, ki veszedelemtől és gonosztól mindig inti az embert; bárcsak ügyelnének is intésére! Én a veszedelmet ábrázolom, a lámpa pedig inti az embereket attól.

*Ch. u. Pataky.*

22.

### Isten szeretete.

Ki mérheti meg Isten szeretetét, ki tudja az halandó szóval kifejezni, minek az örök idő élő bizonyossága?

Ha megkérdem a tavaszt: honnan kapta ezer virágát? azt feleli rá: Isten szeretetétől. Ha az őszhöz fordulok és kérdem: ki adta neki gyümölcsseit? azt feleli: a szerető Isten.

Ha a virágtól tudakozom: ki áldá meg édes illattal? és a gyümölcstől: ki osztá neki kedves zamatot? azt felelik egy hangon: a világszellem szeretete. És akárkit kérdezek; hol van örömeinek forrása? mind ezt feleli: a szerető Istenben.

Szeretetét szónokolja a virágos föld, róla beszél a hullámaival tovább hömpölygő tenger, hirdeti a földet körül folyó levegő, a hold fénye, s a nap sugarai. A csattogó csalogányt Isten tüze hevíti, ez deríti az ifju homlokát, s ettől fészül a diós iránt a férju kebele.



## 12.

## Oktató közmondások.

Lassan járj, tovább érsz.  
 Ott egyél, a hol dolgoztál.  
 A hol nincs ott ne keress.  
 Macskát zsákban ne árulj.  
 Dülő falra ne támaszkodjál.  
 Égre követ ne vess, mert fejedre fordul.  
 Jól megragd, aztán nyeld.  
 Akkor felelj, mikor kérdeznek.  
 Tanácsot ne adj, ha nem kérnek.  
 Ne vedd forinton, a mit garason vehetsz.

## 13.

## Az öreg és fiai.

Hogy bölcs tanúságot magunknak vehessünk,  
 Egy haldokló öreg ágyához siessünk.  
 Ki megfutván földi élete pályáját,  
 Hallotta már ütni a halál óráját:  
 Nyugodtan várja azt; csendes kimulása,  
 Mert fedhetetlen volt élete folyása.  
 Összegyűjti maga körül gyermekeit,  
 S kiönti előttük szíve érzelmeit.  
 Bölcs tanácsokat ad, miket kövessenek,  
 Hogy mint ő olly boldog véget érhessenek.

Hogy az egyetértés jóltévő hasznait,  
 S az egyenetlenség sokféle kárait  
 Értésekre adja, közikbe hozatott  
 Egy csomó nyilvesszőt, s nekik általadott,  
 Kérvén, hogy próbálnák rajta erejüket,  
 S törnék el az összekötött nyilvesszőket.  
 Miután mindegyik magát megvetette,  
 De erejét siker nélkül vesztegette,

Széllyel szedette az öreg a vesszőket,  
 S gyenge erejével eltördelte őket.  
 „Fiaim! — mond — ti is illy erősek lesztek,  
 Ha együtt tartatok; de ha összevesztek,  
 Ha kiút köztetek az egyenellenség,  
 Minden felől rátok rohan az ellenség;  
 Megoszlott erővel ellent nem állhatok,  
 A duló vihárral szembe nem szállhatok.”

A fiúk ígérék, hogy szivökbe rejtik  
 Ezen bölcs tanácsot, soha nem felejtik. —  
 Boldognak is érzé a rokonság magát,  
 Míg a viszátkodás nem hinté maszlagát,  
 Egyesült erővel, összetett vállakkal  
 Küzdöttek a veszélyt hozó viharokkal.  
 De hogy az osztálynál összeperlekedtek,  
 S a törvénykezésbe bele keveredtek;  
 A viszátkodásnak bűjtogató mérge  
 Lön boldogságuknak megemészto ferge.  
 Elperelték tőlük minden jószágukat,  
 S végre koldúsbotra juttaták magukat.

Sz. m. 11

## 11.

## Serkentés.

Mit búsulnék? vígan vagyok;  
 Búban, tudom, meg nem halok.  
 Elő, elő, jó gyermekek;  
 Csak, olly tunyák ne legyetek!  
 Lám én ollyan vidám vagyok,  
 Rajtam kitenni nem hagyok. —  
 S tudjátok mért van jó kedvem?  
 Mert munkámat elvégezem.

## 15.

## T a l á n y o k.

1. Mit csinál az Isten akkor, mikor eső esik?
2. Miért hunja be szemeit a kakas, mikor kukoríkol?
3. Micsoda fej az, melly sem emberé sem állaté?
4. Hol nem lophat a tolvaj semmit?
5. Mit tud a néma legjobban?
6. Egy jól megpatkolt lóra hány szeg kell?
7. Micsoda nyak az, mellyben sem hús sem csont nincsen?
8. Ki született, de még nem halt meg?
9. A megfagyott vizet hogyan kell kiírni három betűvel?
10. Ha valamely folyóvízen, hajóban, egy farkast, egy kecskét és egy káposztafejet kellene egyenkint általvinni: mi módon lehetne ezt úgy megtenni, hogy se a farkas a kecskét, se a kecske a káposztafejet meg ne egye?
11. Ércz lévén, tudok szólani,  
S tüdő nélkül kiáltani;  
Az élőket hivogatom  
Kimultakat elsíratom.
12. Különben nálatok nincsen kegyelemben,  
Leányok! ki nektek igazat mond szemben;  
Én pedig (oh csuda!) soha sem hazudok;  
Mégis nektek mindig kedves lenni tudok.
13. Reggel négy lábon mász, délben csak kettőn jár,  
Estve hármón ballag, kivált a hol van sár.
14. Hol árultatik a víz olly drágán, mint a bor?



## 16.

## Az arany A. B. C.

- A. A mit nem kívánsz magadnak,  
Te se tedd embertársodnak.
- B. Bánj a házi cselédekkel  
Mindig úgy mint emberekkel:  
Testvéredet szívből szeresd  
A szép egyességet keresd.  
Kivált vigyazz kisdedekre,  
S ne tanítsd őket vétkekre.
- Cs. Csúfságot vénemből ne tégy,  
Hogy azért büntetést ne végy.  
Gyermek! te is vársz vénséget:  
Adj hát vénnek tisztességet.
- D. Dolgozzál 's tanulj serényen;  
Jó kedvvel, nem tunyán, kényen.  
Ha tanulást nem örvendesz,  
Mebánod; há vén leendesz.  
Legjobb örökséget vettél,  
Ha okosan neveltettél.
- E. Elvett jókat ne figymáljad,  
De azokat megháláljad.  
Ha nem mondasz köszönetet:  
Nyersz goromba nevezetet.
- F. Fogadást csak okosan tégy,  
De aztán szódnak ura légy.  
Esküvést ritkán végy szádba,  
Soha ne esküdj hiába:  
Ha esküdni mersz hamisan,  
Megver Isten bizonyosan.

- G.** Gondot másokról is viselj,  
 És ne csak magadra ügyelj,  
 A szegényt is kell szeretned,  
 S nagy vétek volna megvetned.  
 Ha hát birsch földi javakkal,  
 Jól tégy a' megszorultakkal.  
 Másnak tett szolgálatodért  
 Ne kérj mindenkor tőle bért.
- H.** Ha nemes a' familiád,  
 Még az becsét nem ruház rád;  
 Tehát azzal ne hánykódjál,  
 Parasztra ne csufolódjál.  
 Szeme előtt az Istennek  
 Paraszt és nemes nincsenek.  
 Kinél az ész s erkölcs nemes,  
 E czímre csak az érdemes.
- I.** Ifju! kiméld értékedet,  
 Mert bú éri ősz fejedet.  
 Ifju! ha tobzódol 's főcsélsz:  
 Vénségre koldulással élsz.  
 A sok eszem iszom végre  
 Juttat keserves inségre.
- K.** Kövess mindig igazságot,  
 Gyűlöljed a' hazugságot;  
 Ha csak egyszer hazudni mersz,  
 Hitelt többé nem könnyen nyersz.
- L.** Légy gyors, munkás és hű szolga,  
 Az ilyenek jól van dolga.  
 Ne add röstiségnek testedet,  
 És sok alvásnak szemedet.  
 Minden gonoszság' kezdete  
 A henyélés szeretete.

- M.** Meghántódon ne állj boszút,  
Békességre az legjobb út.  
Kész légy jusodból engedni  
Mintsem mással porlekedni.  
Csekélységen fönt ne akadj,  
Éktelen szókra se fakadj.  
A' rossz ember vétkét megvesd,  
De magát, mint embert, szeresd.
- N.** Ne csüggedj meg inségedben,  
Tedd tisztéd' 's bízz Istenedben.  
Erős lélek legyen benned;  
Nem kell mindent szívre vened.  
Minden csekélységért ne sirj,  
'S nagy búdban is magaddal bírij.
- O.** Oh! félj az első vétektől:  
Akármelly rejtekhelyben légy,  
Lát az Isten, — rosszat ne tégy.  
Szép korona és ékesség  
Az épen tartott szüzeség.  
Hogy még ne fosztassál ettől,  
Irtózz a' csunya élettől.
- P.** Pallérozott erkölcsü légy,  
Goromba szokást föl ne végy.  
Korán tanulj emberséget,  
Így találhatsz kedvességet,  
Figyelj a' szép szokásokra,  
S tanulj szert tenni azokra.
- R.** Rosz szót ha hallasz másoktól,  
El ne tanuld azt azoktól.  
Irtózz trágár s' ocsmány szóktól,  
Mint keresztényt gyalázóktól.  
Ne légy soha szitkozódó,  
Sem esküvő, káromkodó.

- Sz.** Szüléd leghiyebb barátod,  
 Javadra van, tudod, látod:  
 Légy hát neki szólfogadó,  
 'S minden tisztességet adó.  
 Közöld ő veled dolgodat,  
 Ne rejtsd előle titkodat.
- T.** Tilalmas örömet kerülj,  
 Szabadosban el ne merülj.  
 A' mi könnyen megsért és bánt,  
 Ahhoz ne nyúlj játék gyanánt.  
 Játékod ártatlan legyen,  
 Hogy az neked kárt ne legyen.
- U.** Utálj lopni, senkit ne csalj,  
 És talált jószágot kivallj.  
 Egy pénzt is lopnod szörnyü bűn;  
 'S lelked sérelmé meg nem szűn,  
 Mignem mindent visszaadtál,  
 A' mit mástól elragadtál.
- V.** Valamint mérges kigyókat  
 Kerülj minden csábítókat.  
 Ne barátkozz' gonoszokkal,  
 Te is megromlasz azokkal.  
 Ne higj könnyen csacsogónak,  
 És a mást rágalmazónak;  
 Álnokság lakik szívében,  
 S te ne részesülj bűnében.
- Z.** Zabolázd indulatodat,  
 De légvált hárágodat:  
 Ne légy nyughatatlankodó;  
 Se házsártós s árulkodó.

## Význam maďarských slov

k čítačim pokusom prislúchajúcich.

1. *Ugrálni* skácať, *öntözni* polievať, *szántani* orať, *elszogatni* roztrhať, *ragyogni* ligotať blišťať sa, *illatozik* vonia páchne, *nyáj* krdeľ húf, *hírlelik* rozhlašujú chýra, *zöldül* zelená sa, *mozogni* hýbať sa, *bögni* ručať, *ugatni* brechať štékať, *nyerítani* rihotať, *ordítani* zavijať, *bégni* blačať, *cseregni* klepkať, *gároggni* gágať, *burukkolni* krkútať, *ficsérekélni* čviringať, *csergedezni* hrčať, *nyikorogni* vrzgať, *hortyogni* chrápať, *sarkantyú* ostroha, *pengni* cvendžať, *féreg* červík, *mászni* plaziť, *tövis* trn, *szúrni* pichať, *virítani* kvitnúť, *sütni* piecť, *csiripelni* čvirigať čiripkať.

2. *Sarló* srp kosák, *élesíteni* ostríť, *arató* žnec, *halász* rybár, *nyírni* strihať, *szópni* cicáť, *felkelteni* zobudiť, *förödni* kúpať, *megázni* zmoknúť, *vágni* rezať krájať rúbať, *fogoly* jarabica vezeň, *meglőni* zastreliť.

3. *Megtrágyázni* pohnojíť, *csalátkozni* klamať sa, *tanácskozni* radíť sa, *madarász* ptáčnik, *elteríteni* prestierať, *hálo* sieť sak, *hajós* plavec, *horgony* kotva, *vetni* siať hodiť, *paripa* paripa lebo nádherný kôň, *lovagolni* jazdiť rajtovať, *küzdeni* boríť pasuvať sa, *lenyugvó* odpočívajúci, *vágy* túžba, *hon* vlast očina, *rabszolga* otrok.

4. *Silány* planý, *csépelni* mlatiť, *marha* hovädo statok, *legelni* pásť sa, *szakasztani* trhať, *ormán* trúba slonova, *ellen* proti na proti, *imádni* vélebiť vzivať, *világ* svet, *teremtő* stvoriteľ, *tiszt* uradník oficer povinnosť, *gyógyszer* liek, *vetés* siať, *vizár* povodeň, *ostoba* hlúpy.

5. *Plébános* farár, *szónokolni* rečníť, *méllán* slušne, *külsőleg* zvonku, *vizsgálni* skúmať skúšovať, *látszik* zdať

vidieť sa, *örömet* rád milerád, *szivesség* srdečnosť vďačnosť, *fájdalom* bôľ bolesť, *hatalom* vláda, *ámítzni* mámiť zaslepovať, *tehetetlen* nemožný, *kisded* nemlúvňa malý, *kor* vek, *kereszténység* kresťanstvo, *legfőbb* najhlavnejší a, ô, *ünnep* sviatok, *karácson* vianoce, *husvét* veľkánoc, *pünkösöd* turíce lebo svätodušnie sviatky, *védsszent* svätý-zástupca, *emlék* pamiatka, *nyárutó* september, *ünnepelni* svätiť, *túlságos* prílišný, *fényűzés* nádhera skvostnosť, *erkölcsteleníti* nemravným čini, *nép* ľud, *vége* konečne, *tönkre* k záhube, *juttat* nechá príjsť, *szívesen* vďačne, *gödör* jama, *bele találasz esni* do nej tráfiš padnúť, *por* prach, *füstkép* na spôsob dimu, *fölszállni* vystupovať, *éjfélkor* o pôl noci, *támadni* napadnúť, *elfojtani* zadusiť udusiť, *tétlenül* bez činnosti bez práce, *tölteni* tráviť, *borzadni* desiť sa strachovať sa, *visszatekinteni* zpät pozrieť, *széleűsz* výchor, *levérni* dolu biť zbiť, *szelencza* piksla tabačnica.

6. *Felosztani* rozdeliť, *kerület* obvod dištrikt, *Dunáninnen* z tejto strany Dunaja, *Dunántúl* za Dunajom, *Tisza Tisa*, *egy* jednotlivý a, ô, *megye* stolica, *Bars-megye* Tekovská stolica, *Zólyom* Zvoleň, *Pozsony* Prešporok, *nevezetes* pamätný a, ô, *Újvidék* Nový-Sad, *Selmeczbánya* Štiavnica, *Besztercebánya* Bystrica, *Libetbánya* Lubietová, *Szent-Miklós* Sv. Mikuláš, *Rózsahegy* Ružomberok, *Alsó-Kubín* Dolný-Kubín, *Zsolna* Žilina, *Érsekújvár* Novéžamky, *Nagyszombat* Trnava, *Győr* megye Rábska stolica, *Fejérmegye* Belohradská stolica, *Vasmegye* Železná stolica, *Magyaróvár* Uhorské-Staréhrady, *Székesfejérvár* Uhorský-Belohrad, *Pécs* Páľkostoly, *Kassa* Košice, *következő* nasledujúce, *Közép-Szotnok* Stredný-Solnok, *Kővár-Vidéke* Skalohradská-okolia, *Nagyvárad* Veľký-Varadín.

7. *Napirend* denní poriadok, *elbeszélés* vyrozprávanie, *közönséges* obyčajne, *felkelni* vstať, *megmosni* umyť, *rendbeszedni* usporiadať, *felöltözni* obliekať sa, *ajtatosan* pobožne, *végezni* vykonať končiť, *imámat* moju modlitbu, *foglalatosság* zamestknania, *ülök* sedím, *zsemle* žemla, *kezdődik* počína sa, *tart* trvá, *készülni* chystať sa, *figyelem* pozorlivosť, *ajtatás* vyučovanie, *illőleg* slušite, *jóízű* chutný a, ô, *űszona* olovrant, *tárgy* predmet,

*fogni* chytiť, *pontosan* na hodinu lebo na vlas čili náležite, *valamelly* daktorý, *kellemes* príjemný, *zenedarab* hudebný kus, *társ* tovaryš, *derült* jasný, *öntudat* povedomosť, *eltölteni* stráviť.

8. *Napszamos* nájomník, *bizonyos* istý, *épület* stavänia budovisko, *rakás* hrba hromada, *abban hagyni* v tom nechať, *apró* drobný, *elhordogatni* odnosiť, *mellöle* od neho, *tünödés* starostlivosť, *elhatározni* odhodlať uridiť, *kicsigázni* vydrieť, *képes* v stave súci, *elmozdítani* pohnúť, *kénteleníteni* prinútiť, *kár* škoda, *kiszabott* vymeraný, *véghez* ku konci, *ígért* prislúbený, *bér* mzda, *okos* opatrný múdry, *jöllehet* ač hocaj, *végbedítel* ku konci privedenia, *megkönnyíteni* oblahčiť, *dalolni* zpievať, *kedvezőleg* prihodne voľno, *folyni* ísť tiečť, *gyönyörűség* rozkoš, *rész* čiastka.

9. *Szerencse* šťastia, *kapálás* kopania, *élelem* potrava, *ohajtani* túžiť žiadať, *állapot* polozenia stav, *ásás* hrabať kopať, *érték* platnosť, *darab* kus, *ismeret* známosť, *régi* dávny starý, *rész* meď, *csekély* chatrný, *ár* cena, *folytatni* pokračovať, *istenség* božstvo, *újolag* znovu, *válaszolni* odvetiť odpovedať, *minek* načo? *kínzani* trápiť mučiť, *szerencsétetni* blážiť ošťastniť, *nyujtani* podávať, *esengni* prosiť túžiť, *kívánat* žiadost, *beteljesedni* vyplniť stať sa, *kedvező* prihodný, *pillanat* okamzenia, *alapszik* zakladá, *valódi* opravdivý á, ó.

10. *Vak* slepý, *hely* miesto, *vezető* vodca, *nélkül* bez, *akárhova* kdekolvek, *késő* pozde, *égő* horiaci, *találkozni* sísť sa, *kinevetni* vysmievať sa, *vak* létére jako slepý, *világítani* svietiť, *szükség* potreba, *való* súci, *elmenő* idúci, *kikerülni* obísť vyhnuť, *taszigálni* strkať, *hordozni* nosievať, *eleve* živo, *figyelmeztető* upozorujúci, *utánozni* nasledovať, *gondviselés* opatera, *veszedelem* nešťastia, *gonosz* zlosť, *bárcsak* bárby keby, *ügyelni* pozor dať, *intés* napomenutia, *abrázolni* predstaviť vyobraziť.

11. *Mérhetni* môcť merať vážiť, *halandó* smrteľný, *kifejezni* vysloviť, *élő* živý, *bizonyság* dúkaz svedectvo, *megkérdeni* opýtať sa, *honnán* zkadiaľ, *fordulni* obrátiť krútiť sa, *tudakozni* dovedať vypytovať sa, *áldani* žehnať

požehnávať, *illat* vôňa, *osztani* deliť dávať, *zamat* lubo-  
vôňa, *hang* hlas, *világszellem* svetský duch, *forás* pra-  
meň výtok, *virágos* kvetný, *hulám* vlna vlnobitia, *höm-  
pölygő* valajúci kotulajúci, *hirdetni* chýriť rozhlasovať,  
*körülfolýó* okolo tekúci, *levegő* povetria, *hold* mesiac,  
*fény* blesk, *sugár* papršlek pruh, *csattogó* zpievajúci,  
*csalogány* slávik, *tűz* oheň, *hevíteni* hriať rozpalovať,  
*deríteni* jasniť vysvetliť, *feszülni* zpnúť sa, *dicső* slavný  
znamenitý, *iránt* na proti o proti, *kebel* lono.

**12.** *Oktató* poučlivý, *közmondás* príslovia, *érni* dôjsť  
dosiahnuť, *zsák* vrece, *dülő* polihujúci padlý, *támasz-  
kodni* opierať sa, *fordulni* obrátiť sa, *megrágni* požiť,  
*nyelni* prežrieť, *tanács* rada, *forint* zlatý.

**13.** *Haldokló* zomierajúci, *megfutoán* prebehnúc, *pá-  
lya* cesta, *ütni* uderiť biť, *halál* smrť, *nyugodtan* po-  
kojne, *csendes* tichý, *kimulás* pomínutia skonania, *fed-  
hellen* bezúhonný, *folyás* beh, *összegyűjteni* sklúdiť, *ki-  
önteni* vyliat, *érzelmeit* svoje city, *érhetni* môcť dosia-  
hnuť, *egyetértés* jednomyslnosť, *jóltévő* dobročinný, *ha-  
szon* užitok osoh, *egyenetlenség* nevyrovnalosť, *sokféle*  
rozličný, *értésekre* na vedomia, *közikbe* medzi nich,  
*csomó* svazok, *nyilvessző* šíp, *általadni* odevzdať, *ere-  
jőket* svoju silu moc, *eltörni* zlomiť, *összekötött* sviazaný,  
*megvetni* zapovrhnuť namáhať, *siker nélkül* bez prospechu,  
*vesztegetni* inárniť utraťiť, *széllyel* szedetie nechal rozo-  
brať, *eltördelte* polámal, *együtt* spolu vedno vespolek,  
*összeveszni* povadiť sa, *kiütni* vypuknuť, *mindenfélől* zo  
všetkých strán, *rohanni* rútiť sa, *megosztott* podelený  
rozptílený, *ellent állhatni* môcť sa postaviť, *dülő* pusto-  
šujúci, *vihar* fuják, *szállhatni* môcť stúpiť, *rejteni* scho-  
vať, *érezni* cítiť, *rokonság* pokrevnosť, *viszálkodás* váda  
rozbroj, *hinteni* trúsiť sipať, *maszlag* gebula otrava,  
*egyesült* spojený, *összetett* složený, *váll* plece, *veszél*  
nebezpečenstvo, *osztály* výdelok delenia, *összeperlekedni*  
spolu pravotiť, *törvénykezés* súd pravotnosť, *bele keve-  
redni* zamiešať sa, *bujtogató* popúdzovací, *méreg* jed,  
*megemésztő* strávuujúci, *jószág* majetok statok, *koldúsbot*  
žobrácka palica, *jutni* dôjsť prísť.



**14.** *Serkentés* vzbudzovania, *búsulni* rmutiť sa, *elő* na pred predok, *lám* hľa! *kitenni* haniť chyby vytýkať, *hagyni* nechať dopustiť, *kedő* vôľa.

**15.** *Hunyini* žmúriť, *tolvaj* kmiň zlodej, *néma* nemý, *megpatkolt* podkovaný, *szeg* kliniec, *született* narodil sa, *meghalni* zomrieť, *megfagyott* zamrznutý, *kiírni* vypísať, *betű* písmena, *folyóvíz* tekúca voda, *hajó* loď, *káposztafej* kapustná hlava, *egyenként* po jednom, *általvinni* preniesť, *ércz* kov rúda, *szólani* vravieť hovoriť, *tudő* plúca, *kiáltani* kričať volať, *hívogatni* zvolávať, *kimúlt* zomrelý usnutý, *elsíratni* oplakávať, *különben* ináč, *kegyelem* milosť, *igazat* pravdu, *csuda* div zázrak, *mászni* plaziť, *délben* na poludnia, *ballagni* tacať sa čúfať, *sár* blato.

**16.** *Embertárs* bližny, *báni* nakladať zachádzať, *cseléd* čelad, *kisded* nemlúvňa malý, *véték* hriech, *csúfság* posmech, *vén* starý, *büntetés* pokuta, *tisztesség* počesnosť vážnosť, *serényen* bystro, *tunyán* chuchmave nerezko, *kényen* maznave, *örvendezni* tešiť sa radovať, *nevelni* vychovávať, *sitymálni* ľahko vážiť pohrdať, *meghálálni* poďakovať, *goromba* grobianský, *nevezet* název meno, *fogadás* stávka nájom, *esküvés* prisaha, *hiába* darmo, *merni* smieť opovážiť sa, *hamisan* falošne krive, *gond* starosť peč, *viselni* snášať nosiť, *ügyelni* dozerať pozor dať, *megvetni* zavrhnúť opovrhnuť, *birni* vládnuť, *javak* statky imania, *megszorult* utisnutý, *szolgálat* služba posluha, *bér* mzda plať, *nemes familia* (család) zemänský lebo šlechtický rod, *becs* cena platnosť, *ruházni* šaťiť, *hánykodni* metať spierať sa, *csúfolódni* prezívať pľáčať, *erkölcs* mravy, *czím* titul název, *érdemes* hodný zaslúžilý, *kimélni* šanovať sporiť, *érték* platnosť, *bű* žalosť ľútosť, *ősz* šedivý, *tobzódni* korhelovať vystupovať, *föcsélni* mrhať troviť, *koldulás* žobranie, *keserves* biedny trúchlivý, *inség* bieda núdza psota, *igazság* pravda spravodnosť, *gyűlölni* nenáviieť, *merni* smieť opovážiť, *hitel* úverok, *gyors* rýchly chytrý, *alvás* spanie, *gonoszság* zlosť nešlechtnosť, *kezdet* počiatok, *henyélés* záhalčivosť, *megbántódon* nad ublížiteľom tvojom, *boszút állani* pomstiť sa, *békesség* pokojnosť, *út* cesta, *jus* (jog) právo, *engedni* nechať púšťať, *mintsem* ako, *csekélység*

chatrnosť, *fönt akadni* zastaviť pozastaviť sa, *éhtelen*  
 mrzký ohavný ošklivý, *fakadni* vypuknúť pustiť sa, *csü-*  
*gedni* zúfať na myslí klesnúť, *bízni* sveriť dúveriť sa,  
*csekélység* chatrnosť, *rejtekhely* skritó miesto, *ékesség*  
 ozdoba, *szűzeség* čistota pannenská, *fosztani* oblúpiť,  
*irtózni* zhroziť desiť sa, *pallérozott* palierovaný, *szokás*  
 obyčaj, *emberség* statočnosť, *kedvesség* lúbežnosť pri-  
 jemnosť, *szert tenni* zaopatriť vydobudnúť, *trágár* ne-  
 služný oplzlý, *ocsmány* planý ničomný, *gyaláz* potupa,  
*szítkozódó* zlorečlivý, *esküvő* prisahač, *káromkodó* zlo-  
 rečiteľ, *javadra* k tvójomu dobrému, *szótfogadó* poslušný,  
*közölni* sdeliť, *rejtteni* schovať, *tilalmas*, zakázaný za-  
 bránený, *szabados* svevolný prepuštený, *merülni* zahrúžiť  
 zamoriť, *megsérteni* obraziť, *bántani* ublížiť, *nyúlni* čia-  
 hnuť dotknúť, *játék* hračka, *gyanánt* miesto, *ártatlan*  
 nevinný, *csalni* klamať, *kivallni* vyznať, *szörnyű* ná-  
 ramný strašný, *sérelem* ublíženosť obraženosť, *szüni*  
 zastať prestať, *elragadni* uchytiť, *csábító* svoditeľ, *barát-*  
*kozni* priateľiť snášať sa, *gonosz* mrhavý, *csacsogó*  
 klebetný, *rágalmazó* pomluvač, *álnokság* podvod klam,  
*részesülni* učastným sa stať podiel brať, *zabolázn* v uzdu  
 pojímať, *indulat* náruživosť vášeň, *kivált* zvlášť, *harag*  
 hnev, *nyughatatlan* kodó nespokojný, *házsártos* priečný,  
*árulkodó* zradca.

## Opravy.

Na	str.	39.	r.	1.	miesto	<i>váro ban</i>	čítaj	<i>városban.</i>
"	"	41.	"	19.	"	<i>tanítóitok</i>	"	<i>tanítóitok.</i>
"	"	45.	"	4.	"	<i>hazugság</i>	"	<i>hazugság.</i>
"	"	51.	"	4.	"	<i>vollatok</i>	"	<i>voltatok.</i>
"	"	59.	"	5.	"	<i>olvasztja</i>	"	<i>olvasztja.</i>

---

8572

U